

Obiskal nas je Marko Bulc

Konec marca letošnjega leta je Litostroj obiskal predsednik Gospodarske zbornice Slovenije Marko Bulc.

Najprej se je skupaj z našim generalnim direktorjem napotil v proizvodnjo preoblikovalne opreme, kjer si je ogledal najnovejše izdelke iz široke ponudbe litostrojske proizvodnje. Veliko zanimanje je pokazal za fleksibilne, samodejne tlačnilivne celice, naprave, ki so v sodobni, predvsem avtomobilski industriji nepogrešljive. Omenjene celice smo namreč v Litostroju razvili v štirih različicah s tlačno silo od 250 do 1000 ton. Tržna vrednost ene same take naprave je od petstotisoč do 1,5 milijona dolarjev, odvisno od velikosti.

Po končanem ogledu dela proizvodnje je generalni direktor Jože Šlander Marku Bulcu v razgovoru podrobno opisal litostrojske poslovne težave ter hkrati prikazal tudi dosežene uspehe. Razgovoru so prisostvovali nekateri vodje programov in sektorjev ter predsednik delavskega sveta in konference sindikata Litostroj.

Še posebej pa je generalni direktor izpostavil težave z likvidnostjo, ka-

tero imamo med drugim tudi zaradi slabega bančnega sodelovanja, predvsem JUBMES-a, ki je finančno šibek. Marko Bulc je obljubil, da se bo zavzel pri bankah, da bi Litostroju v bodoče skušale čimbolj pomagati reševati likvidnostne težave oz. sodelovati pri večjih, predvsem zunanjetrgovinskih poslih. Še posebej pa je predsednik zbornice odobral našo reorganizacijo, ki predstavlja velike posege v organizacijsko strukturo in način dela. Hkrati je izrazil zadovoljstvo nad uspešno sanacijo Litostroja, ki je bila dosežena v relativno kratkem času. Ob tem je menil, da je generalni direktor skupaj s samoupravnimi organi in družbenopolitičnimi organizacijami, ki so ga podprli, storil izredno dobro potezo z dodatnim nagrajevanjem kadrov, ki imajo doseženo srednjo, višjo oz. visoko strokovno izobrazbo. Namreč s tržnim gospodarstvom se odpira tudi trg kadrov, povpraševanje pa je seveda predvsem po strokovnih kadrih. Če jih Litostroj ne bo ustrezno nagrajeval, jih bo izgubil. V

takem primeru pa nas noben sanacijski program ne bo rešil, še manj pa kdo drug.

V nadaljevanju pogovora je Marko Bulc obljubil svojo pomoč pri morebitnem sodelovanju z Belorusijo in nemško firmo MAN, prav tako pa se bo zavzel za razvojni dinar, če bomo v Litostroju pripravili ustrezen razvojni program.

Na vprašanje predsednika sindikata Vasje Krefta, ali je zbornica že razmišljala o akciji sindikata, ki se nanaša na kolektivne pogodbe, je tovariš Bulc poudaril, da se z načinom tržnega gospodarstva spreminja tudi delo sindikata. Namreč z razdelavo trga bodo nastali tehnološki in ekonomski viški, kar pomeni še večjo nezaposlenost, po drugi strani pa večjo ponudbo kadrov. Podpora bo dana zlasti fleksibilnemu zaposlovanju, začasno nezaposlenim pa bo postavljen pogoj — dodatno izobraževanje, v nasprotnem primeru ne bodo prejemali pomoči iz sklada za nezaposlene.

Ob koncu uspešnega razgovora je Marko Bulc zaželel vsem Litostroječanom uspešno nadaljnjo sanacijo, mi pa se mu zahvaljujemo za koristen obisk.

Slavica Mrkun

IZ VSEBINE:

- Poslovanje v 1. četrletju (str. 3)
- Podjetje Litostroj vstopa v novo organiziranost (str. 4 in 5)
- Stanovanjska problematika (str. 5)
- Počitnice — poletje 89 (str. 11)

»Notranja neučinkovitost in nefleksibilnost je litostrojska bolezen,« je dejal Marko Bulc (Foto: T. Š.)

Za življenjsko delo na področju izumov in izboljšav

Petru Vogriču Kidričeva nagrada

V slovenski skupščini je bila 11. aprila slovesna podelitev Kidričevih nagrad. Te se vsako leto podeljujejo slovenskim znanstvenikom in izumiteljem, ki so s svojim ustvarjalnim delom pomembno prispevali k našemu znanstvenemu in gospodarskemu razvoju. Med skupno 40. nagrajenci je bil tudi naš sodelavec magister Peter VOGRIČ, kateremu je bila podeljena nagrada za življenjsko delo na področju izumov in izboljšav.

Upravni odbor Sklada Borisa Kidriča je nagrado, ki jo je prejel Peter Vogrič za celovito zasnovo programa preoblikovalne opreme za kovine in nekovine, utemeljil z naslednjimi besedami:

»Magister Peter Vogrič je tvorec in idejni vodja razvoja, projektiranja, tehnologije, proizvodnje in prodaje preoblikovalne opreme, s fleksibilnimi proizvodnimi sistemi za preoblikovalno tehniko vred, v tovarni preoblikovalne opreme Litostroj.

Začetki njegovega plodnega dela v Litostroju segajo v leto 1950. Delati je začel kot konstruktor industrijske opreme, talnega transporta in dvigalogradnje. Načrtnejši razvoj opreme po njegovi zamisli pa se je začel leta 1961. Najprej so izdelali stroja za izdelavo bakelitnih izdelkov in globoki vlek pločevine ter paketirko za odpadne kovine. Magister Vogrič je razvil in vpeljal v proizvodnjo modularno načelo gradnje. Modularni sistem je izvirna uporaba celotne obravnave vseh dejavnosti proizvodnega programa opreme za preoblikovanje. Model je uporabljen za vse segmente strojništva. Da je metoda uspešna, dokazujejo pozitivni učinki uporabe tega programa v Litostroju tudi v zaostrenih gospodarskih razmerah. Ker po svetu še ni znan primer celotne uporabe modularnega sistema, njegovo uspešno uporabo v Litostroju lahko štejemo za izum, zelo pomemben za strojogradnjo, pa tudi za druge panoge.

Leta 1976 so magistru Vogriču zaupali investicijski elaborat za razširitev proizvodnje preoblikovalne opreme. Rezultat je bila nova tovarna v Litostroju, ki so jo odprli leta 1980. V njej so dosegli nadpovpre-

čen prihodek na zaposlenega, 60.000 \$, to pa je dvakrat več kot v drugih kompleksnih strojogradnjah in obenem dokaz, da je vpeljana tehnološko in organizacijsko visoka raven procesa.

Pri iskanju optimalnih poti pa ni zaobšel temeljnih raziskav uporabne znanosti. Pod njegovim vodstvom je bila obdelana cela

vrsta raziskovalno-razvojnih nalog, ki so se nanašale na trdnostne zahteve orodij, hidravlične komponente pogonskih strojev, regulacijske sklope, tesnila, pogoje in načine proizvodnje, montaže in obratovalne pogoje za preoblikovalne stroje, s posebnim poudarkom na uporabnosti izsledkov.

Potem ko so stroje z naštetih področij vpeljali v proizvodnjo, se je magister Vogrič lotil naslednje stopnje, to je združevanja strojev za opravljanje kompleksnejših tehnoloških postopkov z računalniškim vodenjem posameznih delovnih operacij v fleksibilni proizvodni sistem.

Celotno delo magistra Vogriča je inovativno, z neprestanimi tehničnimi izboljšavami, med katerimi je tudi vrsta takih, ki jih lahko uvrstimo med izume širšega pomena za strojogradnjo.

Čestitamo!

Namesto čestitke

Prvi maj

O prvi maj, kako smo se te veselili v zgodnjih letih nove domovine, zrelejši zdaj za štiri desetletja z drugačnimi očmi obujamo spomine.

Ponosni v paradah smo hodili z napisi smelimi in pod zastavo rdečo, veliko znoja smo za to prelili za boljši jutri, socializem, srečo.

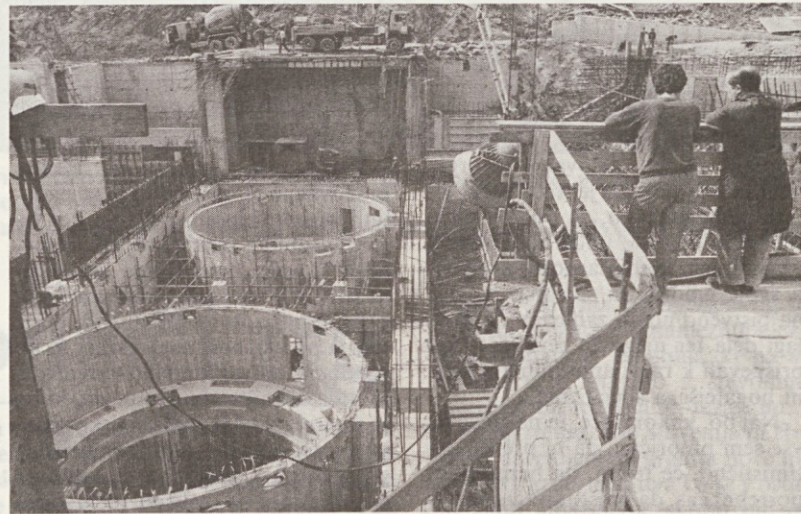
Kje zdaj mogočne, lepe so parole, ki smisel so življenja nam kazale, le delu čast in vso oblast dajale? Od njih le plehke fraze so ostale.

Ko se sprašujem, kje smo pogrešili, da prvi maj ni tisto, kar je bil, kako iz rok smo vajeti spustili nam majski praznik vedno bolj je siv. Brane

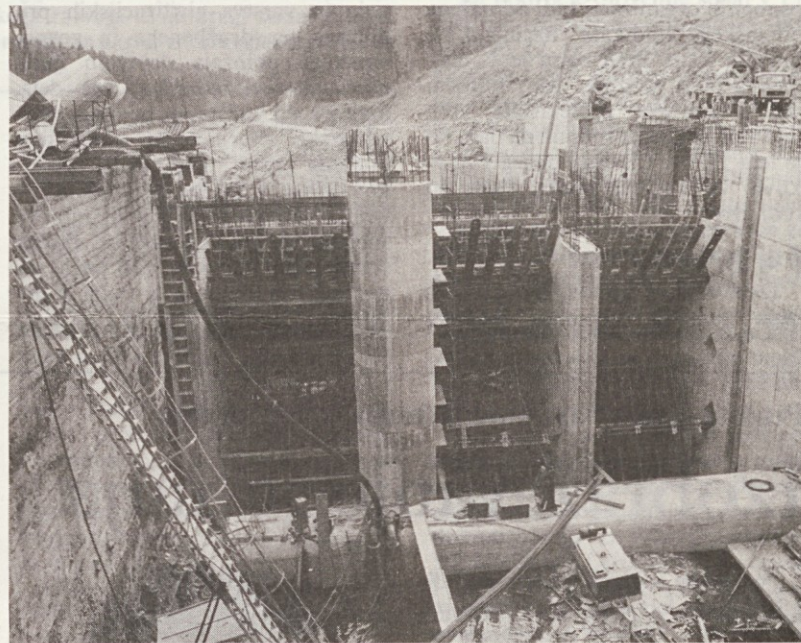
Reportaža

Med monterji na Dravi

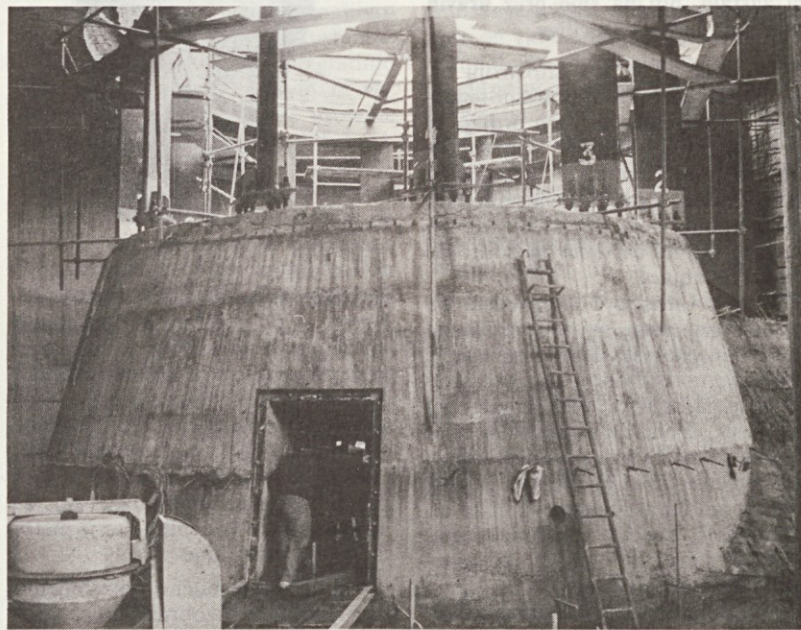
Na straneh 6 in 7 preberite o obisku med monterji na Dravskih elektrarnah ter o delih, ki jih Litostroj zdaj tam opravlja.

Pogled na turbinska jaška novih dveh agregatov

Vstopni del nove elektrarne na Fali

Vhod v betonsko spiralo in pogled na predvodilnik na vrhuncu gradbenih in montažnih del

Otvoritev ob prazniku

26. aprila bomo svečano odprli novi litostrojski obrat — peskarno. Na prireditvi s kratkim kulturnim programom bo govoril tovariš Šlander, nastopili pa bodo:

Sindikalni pihalni orkester Litostroj,

Mešani pevski zbor Litostroj, Mladinski pevski zbor (SŠTS), Dekliški oktet (SŠTS) in nekaj posameznih instrumentalistov.

Zberimo se ob 11. uri pred peskarno!

Vabljeni!

Teze o prenovi sindikata

Za vse v življenju je treba plačati, čim pozneje, tem večje so obresti (J. Steinbeck)

Že v sredini februarja so bile v Delavski enotnosti objavljene teze o prenovi sindikata. Uvodni odstavek se glasi:

»Družbenoekonomski, socialni in politični položaj delavcev v kriznih razmerah ter nujna uveljavitev delavca kot upravljalca z družbenim kapitalom in nosilca politične oblasti v novem tipu socializma, ki se razvija pri nas, terjajo celovito prenovu sindikata v neodvisno delavsko organizacijo. Sindikalna prenova je nepogrešljiva sestavina gospodarske in družbene reforme in že začete demokratizacije družbe, utemeljena pa je v interesih, zahtevah in potrebah članstva. Vlogo, delovanje in organiziranost sindikata je treba prenoviti in postaviti tako, da bodo v njem povezani delavci, upošteva načela vzajemnosti in solidarnosti, uveljavili svoje gmotne in socialne pravice na bistveno novih zahtevah na podlagi dela ter njegovih rezultatov ter prispevali k razvijanju humanejšega in bogatejšega socializma.«

Naj bo, kakor hoče, in ne glede na vse sem prepričan, da ni preveč optimistično, če trdim, da bomo našli potrebni čas, da preštudiramo teze o prenovi sindikata. V začetku aprila smo jih dobili vsi predsedniki osnovnih organizacij tudi od našega občinskega sindikata. Resnično ob pravem času. Pred nami je 1. maj, mednarodni praznik dela, borbeni dan solidarnosti proletariata, vseh delovnih ljudi kot spomin na dan, ko je leta 1886 v Chicagu dosegel stavkovni val največji obseg. Padle so tudi žrtve.

Kaj je bistvo tez?

Delavec kot upravljalec družbenega kapitala, razvojna prenova

gospodarstva in prehod v inovacijsko družbo kot temelj bogatejše in bolj humane prihodnosti delavcev, sistem in politika delitve osebnih dohodkov kot sestavni del nagrajevanja po delu, socialna politika in socialni razvoj kot prvina gmotne varnosti delavca, socialni programi v podjetjih in družbenopolitičnih skupnostih kot pogoj za tržno gospodarjenje, zveza sindikatov kot sindikat članstva, samostojen in neodvisen od države, političnih in poslovnih oblasti, prevrednotenje sindikata v razmerah tržnega gospodarstva z uveljavitvijo delavske solidarnosti, ko se zavzema za ekonomsko, socialno in drugo varstvo članstva, priznanje in odpiranje prostora za pluralizem sindikalnih interesov.

Programske zasnove za takšno prenovljeno vlogo sindikata so nadaljnji razvoj samoupravljanja kot temeljna oblika osamosvojitve delovnega človeka, sproščanje ustvarjalnosti in svobode delavca kot posameznika in vseh delovnih ljudi, težnja po takšnem socializmu, ki bo spodbujal ustvarjalno inovativno delo posameznikov in skupnosti, ki bo še naprej razvijal civilizacijske, gospodarske, politične in kulturne dosežke in ki bo uveljavil ideje socialističnega humanizma, razvijanje sodobne pravne države v funkciji razvoja in varstva civilizacijskih pridobitev ter družbenega in gospodarskega položaja delovnih ljudi, uveljavitev ekonomske cene dela, dialog med vodstvom podjetja, gospodarsko zbornico in sindikatom podjetja zaradi ugotavljanja presežkov delavcev, zaščita delovnih in življenjskih razmer delavcev ter njihova socialna ter gmotna varnost, zaščita stavkajočih delavcev. Ob vseh teh nalogah sindikata se je treba dogovoriti za metode in oblike dela, za

oblikovanje zahtev, za način uveljavljanja sindikalne politike, za temeljna načela sindikalne organiziranosti, za kadrovske politiko sindikatov, za izobraževanje članstva in končno za financiranje.

Kaj nas bo vodilo pri odločitvi, kaj je sprejemljivo v teh tezah, kaj je zaželeno? Kakšno merilo bomo vzeli za te teze?

Navsezadnje sem se le spomnil. To so lepe in mogočne besede, ki jih je treba uresničiti. Najbrž takole za začetek, brez lažnih pregrad.

Vendar moramo najprej napraviti duhovno močnejšega človeka kot ga imamo v naši družbi. Kakršnekoli so pač bile metode, in zakon vztrajnosti še vedno zagotavlja njihovo rabo, niso ustvarjale samostojnega, uspešnega in ustvarjalnega delavca.

Ni treba, da godrnjamo, če je prišlo tako daleč. Preveč smo sledili obupnemu poskusu, da poenotimo program človeških misli. Žal smo na nesporno okoliščino, da je vsak človek osebnost zase, prevečkrat pozabili. Nemara bo jutri že prepozno. Treba bo narediti korak za korakom, da bi bilo bolje, da bi se začeli razvijati v svetlobi lastne ustvarjalnosti, da se bo v nas vendarle nekaj zganilo in da bi se brez pačenja postavili po robu »nadaljnjemu poseganju državno-oblastnih organov v občini, republiki in federaciji kot tudi poslovnim strukturam vselej, ko ti s svojimi ukrepi in ravnanjem slabijo gmotni in socialni položaj delavca. Sem sodi nasprotovanje vsakemu poizkusu delovanja države mimo ustavnih in zakonskih pooblastil, zavračanje posegov v procese reprodukcije in v delovanje družbenih dejavnosti ter v zahteve po koreniti razbremenitvi gospodarstva« kot je to napisano v tezah, ker sicer obresti ne bomo nikoli plačali.

Vasja KREFT

Predstavljamo vam novega vodjo izobraževanja

Izobraževanje je nuja

Po odhodu Jožeta Kristana smo bili v Litostroju kar dolgo brez vodje izobraževanja. Oddelek za izobraževanje je sicer delal dokaj uspešno in prizadevno, tako da delo na tem področju ni zastalo, bili pa smo brez pravih razvojnih načrtov in ciljev.

1. marca pa se je v Litostroju zaposlil Marjan ŽVAN, profesor industrijske pedagogike. K nam prihaja iz delovne organizacije Gorenjska oblačila, pred tem pa je bil zaposlen v Saturnusu. V devetindvajsetih letih službovanja si je nabral bogate izkušnje, saj ves čas dela na področju izobraževanja.

Delo v Litostroju mu predstavlja svojevrsten izziv, saj izobraževanje sestavlja cela vrsta dejavnosti. Ker je prišel ravno v obdobju reorganizacije podjetja, si prave slike še ni mogel ustvariti, ugotavlja pa, da so bile nekatere stvari na tem področju dobro zastavljene. Zato je njegova prvenstvena naloga izpopolnjevanje in izgrajevanje sistema izobraževanja, kar naj bi pripeljalo do kompleksnega in celovitega sistema.

V sodobnem žargonu bi lahko hotenja našega novega sodelavca strnili v naslednje točke programa:

- Delavce je treba uvajati in usposablјati na različnih stopnjah izobraževanja, kar je velikokrat prepuščeno delavcem samim.

- To je povezano s sistemom napredovanja; napredovanje mora biti na vsak način povezano z izobraževanjem. Delavci naj ne bi napredovali brez potrebne in ustrezne izobrazbe — poznati morajo svoje cilje, ki morajo biti identični s potrebami podjetja. S tem bomo tudi lahko dosegli načrtovane rezultate. Seveda pa so za to potrebne tudi izoblikovane poti.

- Poleg celotnega sistema izobraževanja potrebujemo tudi programe

izobraževanja za različne nivoje delavcev — od vodilnih in vodstvenih do delovodij in podobno. Taki programi združujejo določene strukture delavcev, jih enotno usmerjajo, med seboj pa združujejo tudi različne strukture, ki delajo za skupne cilje.

- V tem trenutku rabimo tudi permanenten način izobraževanja za upravljanje in vodenje — to je metodično usposabljanje.

- Prav tako močno potrebujemo tudi nenehno izobraževanje strokovnega tehničnega kadra, saj ravno ta struktura strokovnjakov zelo hitro izgublja stik z novimi dognanji in razvojnimi dosežki v svoji stroki. Vendar mora tako izobraževanje temeljiti na motivaciji in ne na prisili.

Zavedati se namreč moramo, da vsakršno izobraževanje prinaša znanje, ki spreminja ljudi, jih bogati in jim daje moč in ugled. Znanje daje človeku tudi samozavest in ta se prenaša na delo in okolje, ki tako lahko postaja vse bolj plodno in ustvarjalno. Res je, da so na začetku odpori med ljudmi veliki, s prvimi učinki pa se začne spreminjati tudi miselnost v ljudeh na podlagi vseh — prej naštetih prednosti.

Pomembno je, da se izobraževanje planira, drugače se ne izvaja ali se izvaja narobe. Načrtovati je treba cilje in planirati rezultate.

- Med naloge oddelka za izobraževanje spada tudi povezovanje z našo šolo, ki predstavlja stalen vir novega in potrebnega kadra. Veliko več pozornosti moramo posvetiti nagrajevanju učencev, ki pri nas opravljajo delovno prakso. Opravljati morajo tako delo, ki bo prinašalo rezultate in dobiček, in jih tudi ustrezno nagraditi. To lahko predstavlja veliko stimulacijo za te učence in pripadnost tovarni, v kateri bodo nekoč redno zaposleni.

- Ena zelo pomembnih nalog bo tudi skrb za pripravnike in pripravništvo v celoti. Zato bo potrebno mentorje in inštruktorje pazljivo izbrati in jih primerno izobraziti. Vsi skupaj naj bi predstavljali izobraževalno mrežo v tovarni, ki bi ogromno pripomogla k boljšemu, hitrejšemu in kvalitetnejšemu vključevanju novih delavcev v delo v tovarni. Tako bi po končani pripravniški dobi že lahko imeli delavce, kakršne si želimo in potrebujemo — take, ki bi svoje delo znali odgovorno opravljati. Seveda pa je tudi pri tem še kako pomembna motivacija mentorjev in inštruktorjev, vsak strošek pa bi se kmalu v obilni meri obrestoval.

- Skupno izobraževanje in program na tem področju torej obsega pridobivanje izobrazbe, usposabljanje

Tudi skupno izobraževanje pomeni obliko družabnosti in spoznavanja, kar krepi vezi v kolektivih. Ustvarja skupno klimo in prijetno vzdušje, zato je treba izobraževanje podpirati tudi zaradi tega.

16. MAJA BOMO VOLILI

Z reorganizacijo zaključujemo

V zadnjih dneh marca letošnjega leta smo imeli v programskih enotah, dejavnostih in sektorjih delne zbore delavcev. Osrednja točka dnevnega reda delnih zborov delavcev je bila seznanitev s sklepi delavskega sveta delovne organizacije, ki je pred tem zasedal, ter sprejem sklepa o organiziranju posamezne enote.

Delavski svet delovne organizacije je namreč na zadnji seji na predlog generalnega direktorja imenoval tudi vodje programov, dejavnosti ter sektorjev in pomočnika generalnega direktorja za področje organizacije in ekonomike poslovanja ter za proizvodno tehnično področje. Hkrati je bila na osnovi določil Statuta podjetja Litostroj sprejeta organizacijska shema podjetja, kar pomeni, da

nje z delom in funkcionalno izobraževanje. Področja so zelo široka in razvejana, vendar se jih s primerno metodologijo in strokovnim pristopom da uresničiti.

Glede na način razmišljanja in načrte, strokovnosti tovarišu Žvanu zares ne manjka. Veliko ima tudi volje, razumevanja in optimizma, da bo svoje načrte izpeljal. Za Litostrojčane, ki problematiko izobraževanja dokaj dobro poznamo — pa tudi porazno strokovno in izobražbeno zasedbo prenekaterih delovnih mest, pa so taki načrti več kot obetavni. Če bomo želeli, da se takšna politika izobraževanja zares začne uresničevati, bomo verjetno kmalu morali začeti razmišljati o razširitvi službe, spoprijeti se bomo morali z novim Pravilnikom o izobraževalni dejavnosti, katerega osnutek naj bi bil narejen do poletnih dopustov, predvsem pa bomo morali vsi skupaj narediti bistveno več za naše izobraževanje!

In za konec: tovariš Žvan, dobrodošel med nami!

M.M.

Glasilo delavcev Titovih zavodov Litostroj Ljubljana, Djakovičeva 36 izhaja enkrat mesečno v času od 20. do 30. v mesecu (občasno s posebnimi prilogi) v nakladi 5800 izvodov. Izdaja ga delavski svet delovne organizacije, ureja pa odbor za obveščanje (časopisni svet) pri delavskem svetu delovne organizacije in uredniški odbor: predsednik Vukoslav Živković in člani: Vjekoslav Jantol, ing. Mirko Čepuran, dipl. ing. Mira Šček, Slobodan Nikolič, ing. Silvan Štokelj, Radenka Kovačič, dipl. prav. Dubravka Krneta in odgovorni urednik Karel Gornik, glavna urednica Marijana Meglič, tehnična urednica Estera Lampič, novinar dipl. soc. Anton Škrjanc, lektorica prof. Vesna Tomc. Tel. uredništva 558-341 (h. c.) interna 13-70, 13-71, 13-79. Tisk Tiskarna Ljubljana.

Glasilo redno izhaja od januarja 1960, od junija 1976 pa je tudi ustrezno registrirano pri pristojnem republiškem komiteju za informiranje in je s sklepom 421 - 1/72 oproščeno prometnega davka. Poština plačana pri pošti 61102 Ljubljana. Naslovniki prejemajo glasilo brezplačno.

Slavica MRKUN

Naročila in poslovanje v prvem četrtletju

Do konca marca letos smo uspeli v podjetju pridobiti skupaj 18310 ton naročil za eksterno proizvodnjo. Največ naročil smo pridobili za domači trg — 11549 ton ali 63 odstotkov, zatem za klirinški trg — 3731 ton ali 20 odstotkov in najmanj, le 3030 ton ali 17 odstotkov za konvertibilni trg. Vendar pa v teh naročilih še nismo upoštevali že podpisane pogodbe turbinske opreme za HE Bekme v Iraku v teži približno 6000 ton, ki bo po razrešitvi nekaterih nejasnosti predana v delovni proces predvidoma še v prvem polletju letošnjega leta.

Kaj pa lahko pričakujemo?

Med naročili, ki jih realno ocenje-no lahko pričakujemo, so: cevne turbine za HE Djurdjevac na reki Dravi, cevne turbine za Bolgari-jo, cevne turbine za HE Podsused, Francisove turbine za HE Lešče, Kaplanove turbine za Irak — HE Bedush, črpalna oprema za črpalne postaje v Egiptu, tri črpalke za jedrsko elektrarno v ČSSR, črpalna oprema za Vodovod Vipava, ter-

moelektrarno Morava in Elektro-privredo Split, ter dvigalo z nosil-nostjo 250 ton za HE Bedush —Irak, Nadaljevali bomo s pridobivanjem naročil reduktorjev za Sovjetsko zvezo in ŽG Ljubljana. Dogovarja-mo se tudi o možnih kooperacijah s tujimi firmami za izdelovanje viličar-jev, kar bi gotovo tudi prispevalo k večjemu izvozu. Pred kratkim so odposlane tudi ponudbe za preobli-kovalno opremo v približni vredno-sti 70 milijonov dolarjev.

POKRITOST Z NAROČILI PO POSAMEZNIH VRSTAH PROIZVODOV (v tonah)

Vrsta proizvodov	Vrsta trga				Plan 1989
	konv. trg	klir. trg	dom. trg	skupaj	
Turbine	384	63	2016	2463	2000
MHE	1	—	21	22	200
Črpalke	1343	61	119	1523	700
Žerjavi	521	—	47	568	500
Reduktorji	4	676	4	684	1300
Cementarne	—	—	42	42	300
Dizelski motorji	591	15	41	647	500
Strojni deli	18	—	25	43	150
Skupaj osnovni proizvodi	2862	815	2315	5992	5650
TVN	161	27	6696	6884	4000
PPD	7	2889	1276	4172	3600
Skupaj finalni proizvodi	3030	3731	10287	17048	13250
Ulitki	—	—	1262	1262	2500
Vse skupaj	3030	3731	11549	18310	15750

Iz navedene tabele je razvidno, da je skupna pokritost z naročili 18310 ton. Tako imamo za leto 1989 že po-krito z naročili 14000 ton ali 89 od-stotkov predvidenega plana, ostanek 4310 ton naročil pa je rokovno pred-viden za leti 1990 in 1991. Ker pa le-tošnji plan predvideva realizacijo

15750 ton, to pomeni, da nam manj-ka še 1750 ton naročil in sicer za na-slednje vrste proizvodov: male hi-droelektrarne (103 tone), žerjavi (185 ton), reduktorji (369 ton), ce-mentarne (253 ton), dizelski motorji (74 ton), strojni deli (86 ton) in ulitki blagovne proizvodnje (660 ton).

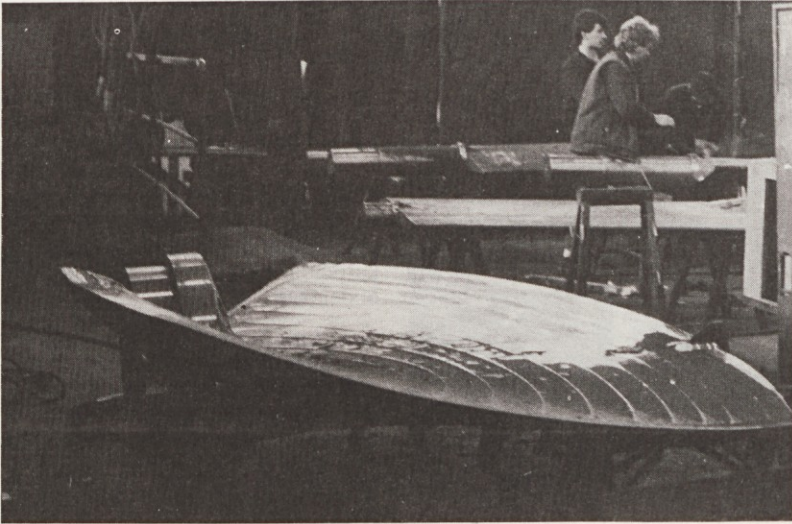
POSLOVANJE V LETOŠNJEM PRVEM ČETRTLETJU

Vrsta proizvoda	Količine v tonah			Faktur. realizacija v USA \$		
	Planirano 1989	Doseženo 1989	Index 3 : 2	Planirano 1989	Doseženo 1989	Index 6 : 5
	2	3	4	5	6	7
1	2	3	4	5	6	7
Turbine + MHE	2200	412	19	22.250.000	3.579.336	16
Črpalke	700	169	24	9.000.000	705.966	8
Žerjavi	500	317	63	2.770.000	1.151.402	42
Reduktorji	1300	246	19	10.502.000	564.612	5
Cementarne	300	6	2	285.000	208.004	73
Dizelski motorji	500	67	13	7.293.000	1.271.744	17
Strojna dela in storitve	150	21	14	1.050.000	184.356	18
Skupaj osnovni proizvodi	5650	1238	22	53.150.000	7.665.420	14
TVN	4000	1163	29	13.000.000	2.826.051	22
PPO	3600	898	25	28.000.000	4.480.528	16
Skupaj finalni proizvodi	13250	3299	25	94.150.000	14.971.999	16
Ulitki	2500	578	23	9.000.000	1.284.472	14
PTS — nu	94.000	20.000	21	2.000.000	276.770	14
IVET — kisik	500	141	28	250.000	100.049	40
Vse skupaj	16.250	4018	25	105.400.000	16.633.290	16

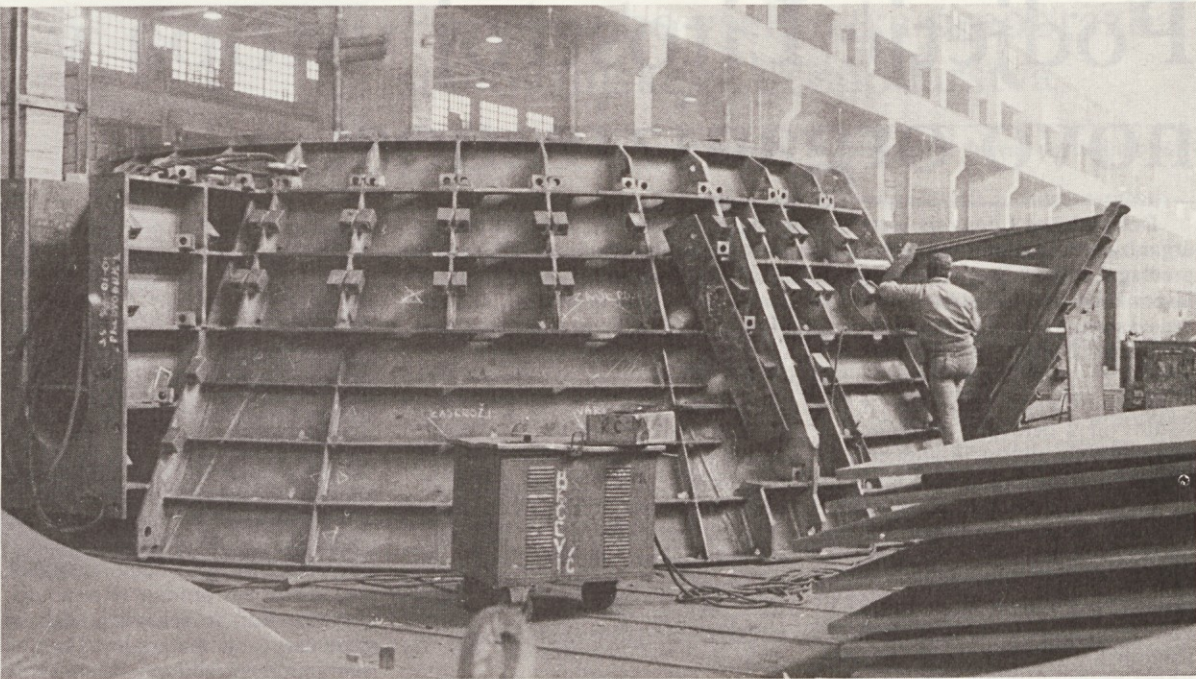
Iz tabele razberemo, da smo koli-činske realizacije v prvem četrtletju izpolnili 25 odstotkov (3877) od predvidene letne oziroma 16 odstot-kov (16.633.290 ameriških dolarjev) od predvidene letne finančne reali-zacije. Finančna realizacija bi lahko bila dokaj ugodnejša, če ne bi zaradi različnih vzrokov iz nje izpadlo ne-kaj pomembnejše opreme.

Vzroki za izpade so bili v pomanj-kanju naročil, v nepravočasni doba-vi domačih in uvoženih repromate-rialov, pri reduktorjih in preobli-kovalni opremi pa nam sovjetski kupci niso pravočasno odprli akredi-tivov za izvoz te opreme v vrednosti približno štiri milijone dolarjev.

J. Krsnik

Brušenje hidravlične oblike na gonilni lopati za Kaplanov tekač za HE Fala (Fo-to: E. L.)

Prvi od dveh predvodilnikov za prvo cevno turbino v verigi savskih elektrarn HE Vrhovo. Premer predvodilnika je nad 10 metrov, teža vseh teh predvodilnikov bo nad 300 ton. Elektarno bo gnala voda, ki se bo zbirala ob sotočju Save in Savinje. Vsaka od teh turbin pa bo dajala po 11.000 KW elek-trične energije. (Foto: E. L.)

HE za domači trg

Izgradnja novih energetskih virov in med njimi novih hidroelektrarn v Jugo-slaviji je vse manjša. Podobna je splošnemu kriznemu stanju v vseh delih gospo-darstva. Temeljni dolgoročnejši cilji so sicer »zdravi«, saj predvidevajo postopno zmanjševanje porabe vseh vrst energije na enoto družbenega proizvoda, ni pa povsem jasno, ali bo »obubožano« gospodarstvo lahko investiralo v naprave, ki bodo porabile manj (npr.) električne energije na enoto proizvoda. Te dileme na eni strani pestijo načrtovalce energetskega razvoja in na drugi strani celotno gospodarstvo, ki nastopa kot porabnik energije in hkrati združevalec sredstev za razvoj energetike.

Proizvajalci energetskih naprav, kamor spada tudi Litostroj, smo za svoj del (kar pomeni za nas več ali manj dela) prizadevanj popolnoma odvisni od celotnega razvoja gospo-darstva, ki bo (ali ne) v danih razme-rah zbralo dovolj sredstev za izgrad-njo novih in posodobitev obstoječih energetskih objektov. Ta gibanja tra-jajo že nekaj let, v prihodnosti pa se bodo še bolj zaostrovala predvsem v tem, da bodo elektrogospodarstva republik gradila vse manj novih energetskih objektov.

Kaj to pomeni za Litostroj in za domače tržišče vodnih turbin, je po-vsem jasno. Zato je v zadnjem ob-dobju vse manj sklepanj novih naro-čil. Ali to pomeni, da prihajamo v

obdobje, ko bi lahko rekli, da se v Jugoslaviji odpovedujemo (tako kot pri nuklearkah) izgradnji večjih pro-jektov hidroelektrarn zaradi ekologi-je, ali zaradi vse tanjšega investici-j-skega dinarja za to zvrst gospo-darstva?

Litostroj je nehotе vpet v te toko-ve, saj je (zanekrat še) edini proizva-jalec vodnih turbin v Jugoslaviji. Si-cer pa tudi to več ne drži, saj v zadnjih letih rastejo kot gobe po dež-ju novi proizvajalci (zanekrat še) ma-lih vodnih turbin. Ti proizvajalci se od primera do primera zaradi ne-strokovnosti, kompleksnosti načrto-vanja in proizvodnje turbin zaletava-jo in potem umikajo.

Glede konkurence za izgradnjo večjih vodnih turbin pa imamo v Ju-goslaviji tudi že konkurenta v kar-lovški Jugoturbini in vse kaže, da bo v tem tudi uspela, saj ima že sedaj vse potrebne obdelovalne zmogljivo-sti za proizvodnjo vodnih turbin.

Tudi uvoz opreme za izgradnjo hidroelektrarn v Jugoslaviji ni več nobena skrivnost. Številne projekte hidroelektrarn so že gradili tujci, pretežno zaradi ugodnih mednarod-nih posojil, kakor tudi zaradi veliko-sti projektov (HE na Donavi), ki jih v Litostroju nismo mogli obvladati. Skratka: proizvodnja vodnih turbin za domače tržišče za nas sploh ni

rožnata. Odvisna je predvsem od fi-nančnih možnosti posameznih elek-trogospodarstev republik, ki pa se vse po vrsti otepajo s številnimi energets-kimi razvojnimi težavami.

V tem trenutku le Slovenija in Hr-vaška načrtujeta ali gradita nove hi-droelektrarne, med tem ko se v osta-lih delih Jugoslavije skoraj nič ne dogaja.

Za področje Slovenije sedaj v Li-tostroju izdelujemo opremo za: HE Vrhovo (2 agregata), HE Fala (2 agregata), HE Vuhred (posodobitev in avtomatizacijo), pred podpisom pa je tudi pogodba za posodobitev in avtomatizacijo za HE Vuzenica. Po-dobno stanje je tudi pri izgradnji ma-lih hidroelektrarn, saj je v Litostroju v zaključni fazi izdelava opreme za MHE Zadlaščica (skupno 8 MW) in MHE Lomščica (v skupni moči 2,5 MW).

V ostalem delu Jugoslavije je sicer veliko zanimanje za izgradnjo malih hidroelektrarn, vendar do konkret-nih naročil ne pride.

Na področju Hrvaške je, kot ve-mo, v zaključni fazi izdelava in mon-taža HE Dubrava, pred podpisom pa obsežnejša pogodba za izdelavo dokumentacije za HE Djurdjevac, HE Krčić, HE Lešče in HE Podused. Podpis teh pogodb nam daje vse možnosti, da bomo v nadaljevanju izdelovali tudi opremo za vse objek-te v skupni teži 3800 ton.

Taka je približna slika jugoslo-vanskega tržišča vodnih turbin, v ka-tero se vključuje Litostroj s svojimi ponodbami. Po predlogu sprememb in dopolnitev družbenega plana SR Slovenije za obdobje 1986—1990 se izgradnja hidroelektrarn na Savi in Muri zagotovo prestavlja v nasled-njo srednjeročno obdobje, kar po-meni za Litostroj veliko manj dela in predvsem nujno preusmeritev na zu-nanje tržišče.

K. G.

Podjetje Litostroj vstopa v novo organiziranost

Delavski svet Litostroja je na 8. redni seji 22. marca 1989 potrdil predlog organizacijske zgradbe podjetja, imenoval vodje novih organizacijskih enot in predlagal razporeditev delavcev po teh enotah. V skladu s planom so zbori delavcev konec marca ustanovili nove programe, sektorje in dejavnosti, ki so na osnovi statuta organizacijski deli podjetja Litostroj. V aprilu že poteka poslovanje po novih organizacijskih enotah.

Reorganizacijo Litostroja iz 13 tozdov in 2 delovnih skupnosti v podjetje smo uresničili sorazmerno hitro. Približno dva meseca lahko še pričakujemo določene težave, dokler se poslovni sistem ne stabilizira. Poleg poslovanja podjetja po posameznih organizacijskih enotah bomo predvidoma v maju sprejeli tudi novo samoupravno organiziranost, ustanovili delavski svet, različne komisije, svete organizacijskih enot itd.

Delegati novega delavskega sveta podjetja, ostali samoupravni organi in predvsem vodilni in vodstveni delavci imajo pred kolektivom Litostroja veliko odgovornost, kako s kvalitetnim delom in pravimi odločitvami izkoristiti vse prednosti, ki jih bo nudila nova organizacijska zgradba in miselnost podjetništva. Prednosti, ki jih nudi nova organizacijska zgradba v primerjavi z dosedanjim, so:

— natančno razmejena odgovornost za poslovne rezultate med vodstvom podjetja, programi, sektorji in dejavnostmi,

— planiranje in spremljanje vseh stroškov poslovanja programov, sektorjev in dejavnosti,

— možnost kvalitetnega planiranja, izvajanja in kontrole nalog,

— odgovornost programov za zaloge materiala, kar bo vplivalo na racionalnejše trošenje razpoložljivih finančnih sredstev,

— zagotovljena dobra delovna povezava med programi, sektorji in dejavnosti preko različnih koordinacijskih nivojev odločanja (programska koordinacija, poslovni odbor, notranja koordinacija, razvojna koordinacija itd.),

— izboljšanje kakovosti naših izdelkov, s tem da bo funkcija kakovosti postavljena na pravo mesto, t. j. na nivo podjetja z nalogo razvoja in strategije ter zagotavljanja delovnega povezovanja operativnih kontrol organiziranih v programih,

— boljše možnosti nagrajevanja po dejansko doseženih rezultatih.

Prednosti, ki jih nudi nova organizacijska zgradba, je še veliko, vendar rezultatov ne bo, če ne bo odgovornega in učinkovitega dela, če ne bo dinamike v izvrševanju nalog. Sedanji čas prehoda na tržno gospodarjenje nam ne dopušča zasanosti in okorelosti, upravičeno pričakujemo tudi boljše splošne zunanje pogoje gospodarjenja, ki jih napoveduje nova zvezna vlada. To pa pomeni, da imamo vzvode za uspešno gospodarjenje, za boljše osebne dohodke, za nove investicije, za boljše pogoje dela v svojih rokah.

Največji vpliv na boljše gospodarjenje in učinkovito delo bodo imeli v našem podjetju samoupravni organi, predvsem delavski svet podjetja, generalni direktor, vodilni in vodstveni delavci, pri tem pa pričakujemo znatno podporo sindikata, predvsem pri izboljšanju medsebojnih odnosov, racionalnem zaposlovanju in boljšem standardu vseh zaposlenih delavcev.

ORGANIZACIJSKA ZGRADBA PODJETJA LITOSTROJ

Na osnovi določil 6. člena statuta podjetja Litostroj smo v skladu s 7., 8. in 9. členom v našem podjetju ustanovili:

- vodstvo podjetja
- 7 programov
- 4 dejavnosti
- 8 strokovnih sektorjev

Organizacijska zgradba skupine stroškovnih mest, okrajšave za posamezne enote in število delavcev so razvidne iz naslednje tabele:

Str. mesto	Naziv	Okrajšave	Število delav.
Vodstvo podjetja			
01	Vodstvo podjetja	DIR	17
Programi			
20	Ulitki in modeli	PUM	662
30	Hidroenergetska oprema	HEO	806
40	Črpalne naprave	ČN	172
50	Transportna vozila in naprave	TVN	193
60	Industrijska oprema	IO	600
70	Preoblikovalna oprema	PPO	303
90	Proizvodno tehnični servis	PTSE	88
Dejavnosti			
10	Inštitut	INST	35
80	Vzdrževanje, energetika, transport	VET	337
00	Zunanja storitvena enota	ZSE	188
00	Srednja šola tehničnih strok	SŠTS	127
Sektorji			
02	Sektor za informatiko in organizacijo	SIO	51
03	Kadrovski sektor	KS	42
04	Splošni sektor	SPS	129
05	Sektor nabave	NAB	130
06	Sektor prodaje in raziskave tržišča	PROD	160
07	Finančni sektor	FS	37
08	Ekonomski sektor	ES	61
09	Sektor za zagotavljanje kakovosti	SK	78

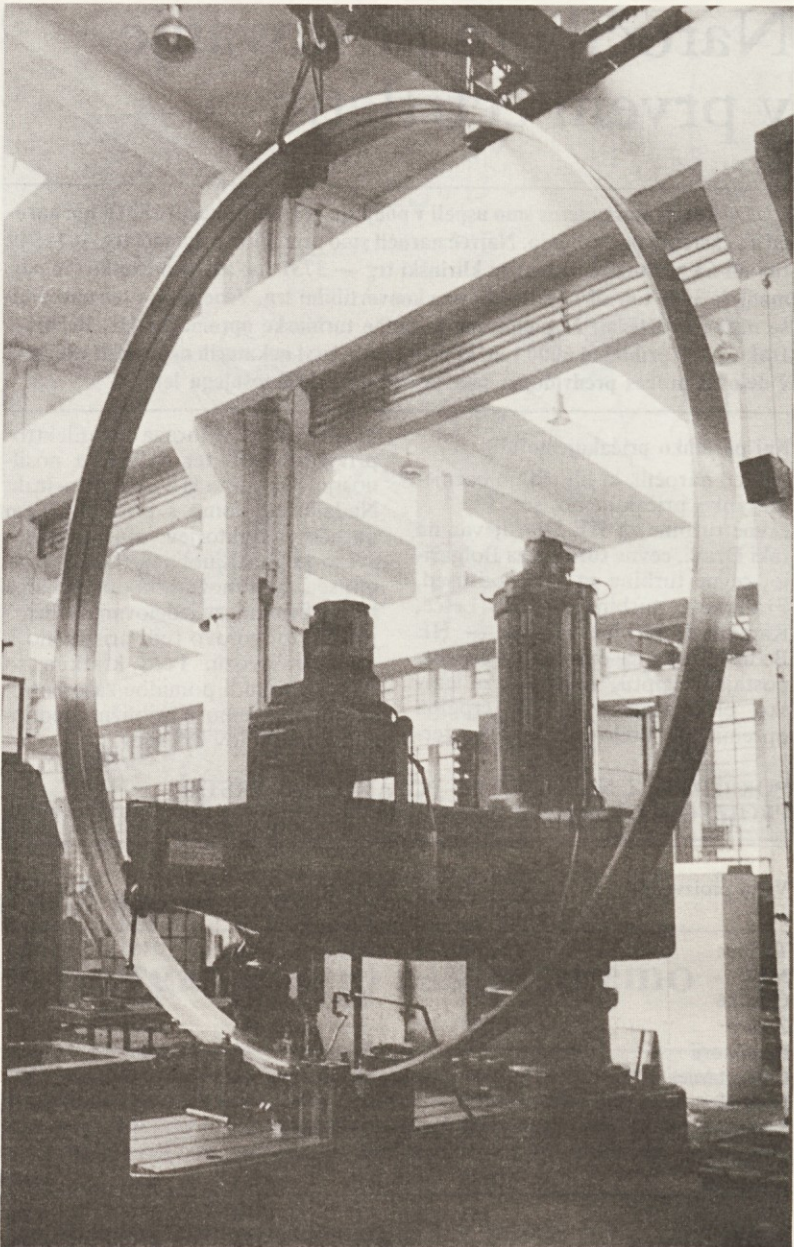
PODROČJA POSLOVANJA IN ODGOVORNOST

Vodstvo podjetja

Vodstvo podjetja sestavljajo generalni direktor, pomočniki generalnega direktorja za posamezna področja poslovanja, tajništvo in skupine za investicije.

Programi

Programi so jedro podjetja Litostroj. V programih so neposredno organizirane poslovne funkcije planiranja procesa, proizvodnje, razvoja (projektiva, konstrukcije, tehnologija), ekonomika poslovanja in kontrole kvalitete. Programi prevzamejo izjemno odgovornost za uresničevanje plana. Čimprej morajo urediti medsebojne povezave vseh področij poslovanja in izpostaviti informacijski sistem pretoka dokumentacije med sektorjem prodaje (RN nalogi, ponudbe itd.) in sektorjem nabave glede naročanja materialov. Delavce morajo razporediti po posameznih področjih, tako da ne bo prišlo do podvajanja oz. nejasnosti, in zgraditi notranji informacijski sistem, da bo postal plan procesa dejansko usmerjevalec in usklajevalec izvajanja nalog. Program mora skrbeti za povezavo z nabavo, prodajo, finančnim sektorjem, ekonomskim sektorjem in sektorjem za zagotavljanje kakovosti. Vse naloge naj programi usklajujejo preko programske koordinacije in dnevnih sestankov, če je to potrebno. Nova organizacijska zgradba nam dejansko omogoča usklajevanje vseh nalog, predvsem

Vrtanje lukenj na rezervnem labirintnem obroču turbinskega pokrova za HE Stratos (Foto: T. Š.)

tipizacija, tehnični računalniški center, tehnični informacijski center).

— Vzdrževanje, energetika, transport (vodstvo, priprava-planiranje, konstruiranje, tehnologija, ekonomika, kontrola kakovosti, distribucija dobavljenih energij, vzdrževanje strojev in naprav, vzdrževanje elektro naprav, vzdrževanje gradbenih objektov in opreme, vzdrževanje cevni instalacij, proizvodnja komprimiranega zraka, proizvodnja toplotne energije, proizvodnja kisika, transportne storitve, vzdrževanje okolja).

— Zunanja storitvena enota (vodstvo, računovodstvo, plan in analize, počitniški domovi in izletništvo, samski domovi in usluge, tiskarna, restavracija, vzdrževanje).

— Srednja šola tehničnih strok (vodstvo, teoretični pouk, praktični pouk in delavnice, izobraževalni center, dom učencev).

Sektorji

— Prodaja in raziskava tržišča (vodstvo skupaj z informatiko — samo tista področja, ki jih ne daje ekonomski sektor, raziskava tržiščamarketing, prevajanje, predstavništva, komercialni oddelki-organizirani po programih, propaganda, odprema in skladiščenje).

— Finančni sektor (vodstvo, pridobivanje sredstev iz realizacije, kreditno poslovanje, poraba sredstev, planiranje in analiziranje finančnih tokov).

— Ekonomski sektor (vodstvo, planiranje, računovodstvo, ki obsega tri skupine: glavno knjigo, stroškovno knjigovodstvo in notranjo operativno, analize).

— Sektor za informatiko in organizacijo (vodstvo, organizacija poslovanja, organiziranje informacijskih sistemov, sistemsko in aplikativno programiranje, računalniška obdelava).

— Splošni sektor (vodstvo, pravne zadeve, center za samoupravo DPO in informiranje, splošna operativna, mikrofilm, razmnoževanje in arhiviranje, kontrola in revizija poslovanja).

— Sektor za kadrovanje (vodstvo, kadrovanje, razvoj in izobraževanje kadrov, motivacija in delitev OD, psihosocialni odnosi, varstvo

pri delu in varstvo okolja, stanovanjski standard).

— Sektor za zagotavljanje kakovosti (vodstvo, razvoj kakovosti, laboratoriji, vstopna kontrola, prevzemna kontrola).

— Sektor nabave (vodstvo, priprava nabave in analize, domači trg, kooperacija, zunanji trg, skladiščenje in upravljanje z materialom).

UTRJEVANJE IN STABILIZACIJA POSLOVANJA

V aprilu in maju moramo poslovni sistem stabilizirati. Spremembe niso nastale samo v organizacijski zgradbi, temveč tudi v načinu evidentiranja, v spremljanju stroškov poslovanja in prikazovanju poslovnega uspeha posameznih programov.

Na ravni podjetja imamo samo en žiro račun in enotno bilanco poslovanja, zato moramo vse informacijske tokove ekonomskega značaja temu podrediti. Za utrjevanje in stabilizacijo poslovanja se na različnih ravneh usklajujejo naloge, tako da bi bilo pomanjkljivosti pri prehodu na novo organiziranost čim manj.

Glavna področja nalog so naslednja:

— izdati vsa notranja in zunanja pooblastila v skladu s statutom,

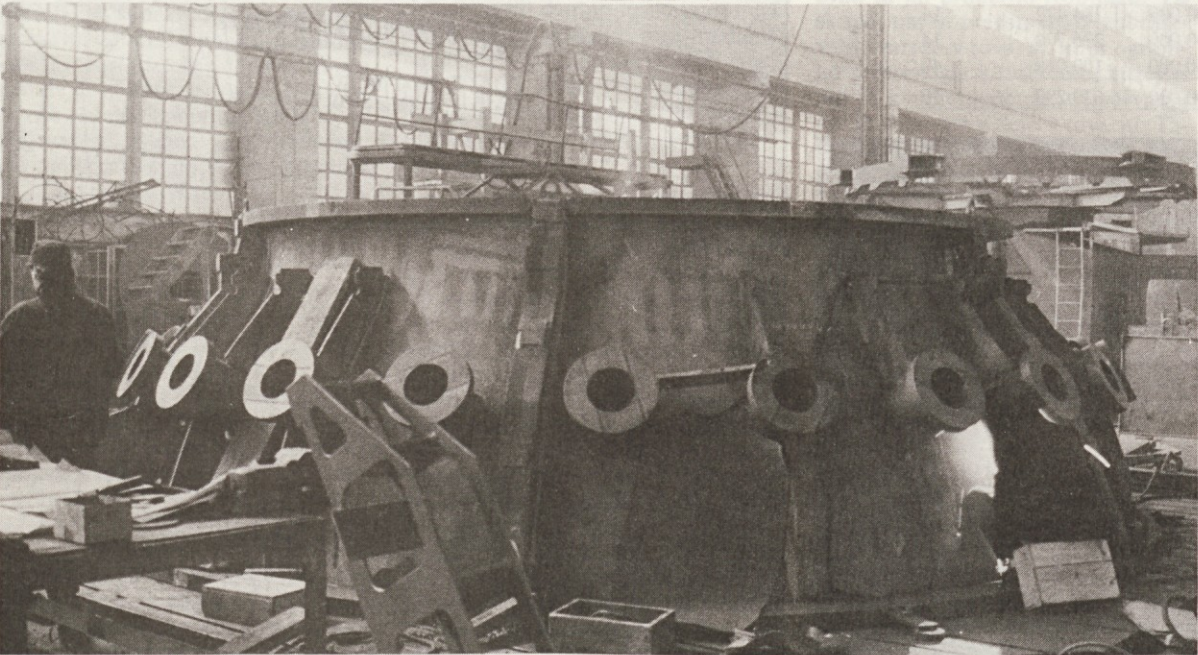
— urediti, dopolniti in vsebinsko spremeniti večino organizacijskih predpisov,

— razporediti delavce v skladu z novim šifrantom delovnih mest,

— urediti prostore in izvršiti preselitve delavcev na nove delovne lokacije,

— postaviti nov sistem evidentiranja, planiranja in spremljanja stroškov.

Vse naloge sproti usklajujemo na sestankih notranje koordinacije, kjer so prisotni vsi vodilni delavci podjetja Litostroj.

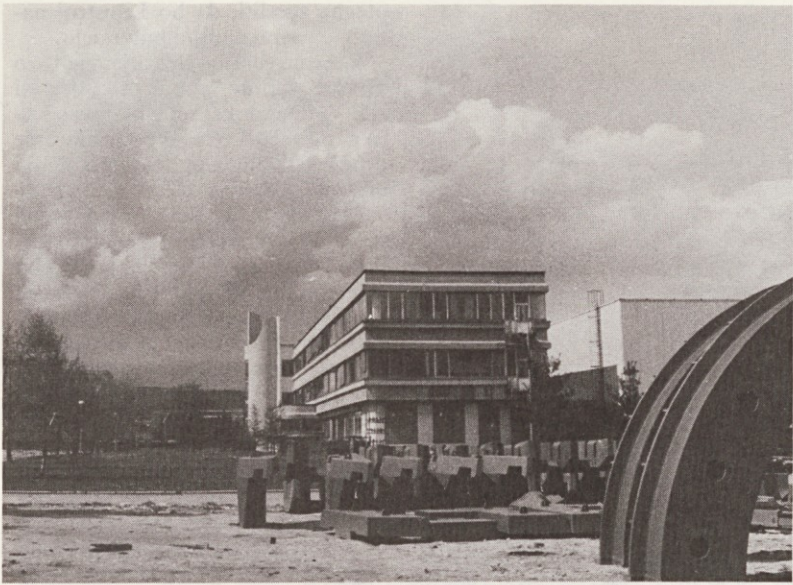

Zunanji vodilnikov obroč za HE Vrhuvo je v pločevinarni v fazi sestavljanja in varjenja. Kos, ki je težak nad 30 ton, bo še letos odpremljen na gradbišče (Foto: E. L.)

ZAKLJUČEK

Na novo organizacijsko zgradbo se pripravljamo že od druge polovice lanskega leta. Za naš kolektiv je reorganizacija nujno potrebna, to smo potrdili tudi s sprejemom statuta na referendumu in ustanavljanjem organizacijskih enot na zborih delavcev. Nova organizacijska zgradba dopušča dejanski prehod na podjetništvo. Usposobiti se moramo za mnogo težje pogoje na trgu. Reorganizacija bo pomenila tudi veliko kadrovske prenovo in pričetek razvojnega cikla, brez katerega bi Litostroj v nekaj letih izpadel iz konkurenčne bitke. S tem v zvezi je povezana krepitev strokovnih kadrov tehničnih, ekonomskih in drugih usmeritev — na njih bo temeljil razvoj in pričetek sprememb v strukturi zaposlenih. Projekt reorganizacije na koncu pomeni tudi reorganiziranje Litostroja kot poslovnega sistema (finance, komerciala, koooperacije), saj samo proizvodnja ne daje dovolj za preživetje. S tem konceptom se Litostroj še pravočasno vključuje v vsesplošno prilagajanje celotnega našega gospodarstva novim razmeram pri nas, da ne omenjamo Evrope po letu 1992.

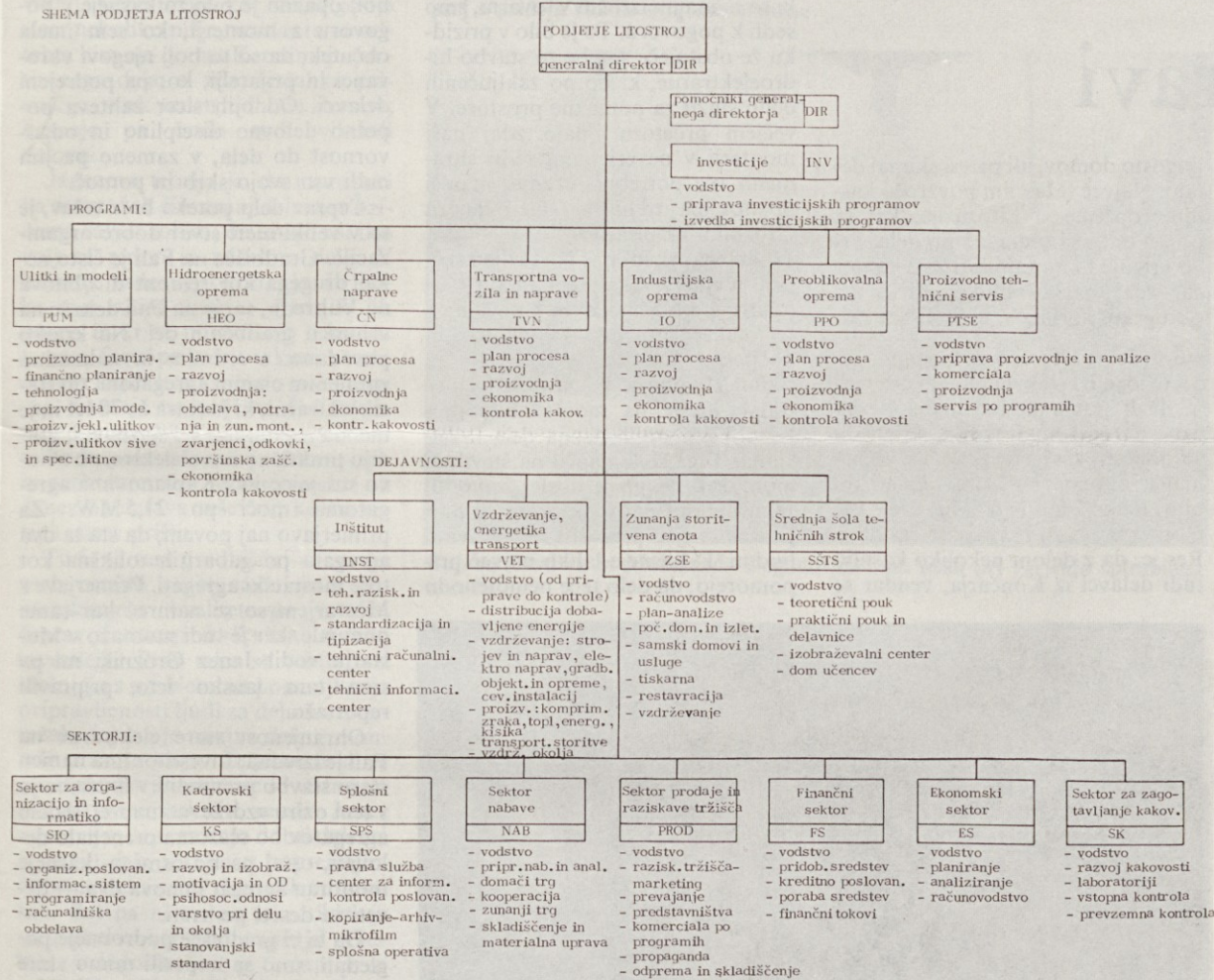

Seveda pa sama organizacija problemov ne bo reševala, vendar je ob ustreznem kadrovanju pogoj za uspešno poslovanje in razvoj. Organizacijski okvir bomo dopolnjevali s političnimi rešitvami in odnosi, tu pa pričakujemo kreativnost vseh članov kolektiva in razumevanje za skupne interese. Reorganizacija je obenem

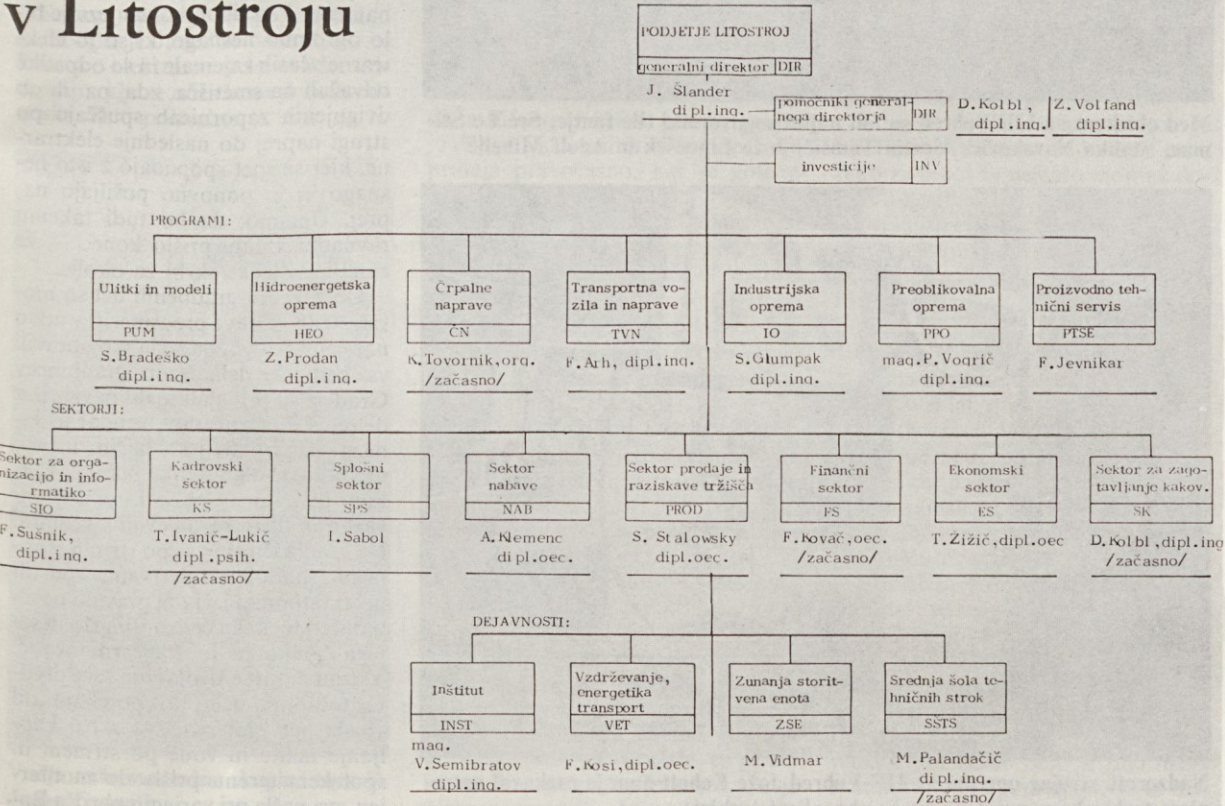
tudi eden od temeljev našega sanacijskega programa, ki bo z njo tudi v veliki meri izpolnjen. Prepričani smo, da smo se tako na referendumu kot na zborih delavcev pravilno odločili. Pravilnost naše odločitve bo pokazala praksa, predvsem pa potrebujemo kvalitetno in odgovorno delo.

F. Sušnik

Shema podjetja Litostroj

Kdo je kdo v Litostroju

Potrebna bo vsebinska preobrazba stanovanjskega gospodarstva

Kako si rešiti stanovanjski problem? To vprašanje si dnevno postavljajo vsi tisti delavci:

- ki z družino živijo kot podnajemniki in niso deležni socialne varnosti;
- ki živijo ločeno od družine;
- ki si želijo ustvariti družino, a za to sedaj nimajo pogojev;
- ki živijo v premajhnem stanovanju in imajo potrebe po večjem.

Kaj tem delavcem odgovoriti? V kratkem časovnem obdobju nimate realnih možnosti za rešitev svojega stanovanjskega vprašanja. Da, to je resnica! Kajti na področju stanovanjskega gospodarstva stanje ni prav nič ugodnejše kot drugje. Potrebe presegajo možnosti. Smo v mesecu aprilu, toda še vedno ni znana politika reševanja za letošnje leto. Glavni razlog so prav gotovo slabi rezultati poslovanja za lansko leto in ker šele pričakujemo rezultate poslovanja za I. polletje 1989.

Tudi na področju stanovanjskega gospodarstva Ljubljane, čeprav je bil plan za leto 1989 sprejet na skupščini obeh zborov samoupravne stanovanjske skupnosti ljubljanskih občin v marcu, situacija ni povsem jasna. Tu so že prve ugotovitve, ostaja pa tudi še vrsta odprtih vprašanj:

— Plan ni realno zastavljen, saj ni mogoče predvideti inflacije, ki je bomo deležni v letošnjem letu.

— Ni pričakovati, da bo dosežena planirana stopnja ekonomske stanarine.

— Ostaja odprto vprašanje, kako se bodo razdeljevala stara stanovanja iz tako imenovanega sklada SLP?

— Ni še dorečena politika kreditiranja. Kako vnaprej z odplačevanjem revaloriziranih kreditov in od kje subvencionirati kreditojemalcem del teh kreditov?

— V planu je že upoštevan nov sistem financiranja iz dohodka, to je združitev sredstev vzajemnosti in solidarnosti, čeprav podpisniki še niso v zadostnem številu podpisali spremembe samoupravnega sporazuma.

— Spremembe in dopolnitve pravilnika o pogojih in merilih za dodeljevanje stanovanj in posojil še niso sprejete.

Res je tudi, da so minili časi, ko je lahko vsakdo kupil stanovanje, potem, ko je ugotovil, da si sicer drugače ne more rešiti stanovanjskega vprašanja. Zakaj naenkrat tako? Razlogov je več:

— za m² stanovanjske površine je danes potrebno odšteti več povprečnih osebnih dohodkov kot v preteklosti;

— realen padec osebnih dohodkov;

— povečan delež življenjskih stroškov v družinskem proračunu;

— spremenjeni pogoji kreditiranja;

— slabši rezultati poslovanja večjega dela združenega dela.

Ozrimo se tudi na sam Litostroj, kjer ima poleg že prej naštetih razlogov izpad novoustvarjenih stanovanjskih sredstev v zadnjih dveh letih (ob povečani fluktuaciji strokovnega kadra) za posledico zaostreitev stanja na področju reševanja stanovanjskih vprašanj zaposlenih.

Prenehali smo z nakupom družbenih najemnih stanovanj. V preteklih dveh letih pa smo delavcem, ki so si sami reševali stanovanjsko vprašanje z gradnjo stanovanjske hiše ali nakupom stanovanjske hiše oz. stanovanja, pomagali le z minimal-

nimi krediti. Tako marsikomu še ni uspelo dograditi hiše do faze, ki bi omogočala vselitev. Zato pravzaprav ne moremo govoriti o politiki reševanja, ampak le o reševanju stanovanjskih vprašanj v individualnih primerih.

V anketi, ki smo jo izvedli med vsemi zaposlenimi v Litostroju, odgovori na vprašanje, ali imajo rešeno stanovanjsko vprašanje ali ne, kažejo naslednje stanje:

1. — 43,2 % zaposlenih delavcev nima rešenega stanovanjskega vprašanja. Tu je potrebno omeniti, da biva v samskih domovih 445 delavcev oz. 10,4 % zaposlenih, od tega 43,25 % ali 189 delavcev, ki imajo družine. Vendar pri teh delavcih, razen nekaj izjem, ni izražena potreba po rešitvi stanovanjskega vprašanja za družino, kar kaže na strukturo zaposlenih.

— 12,5 % zaposlenih ima le delno rešeno svoje stanovanjsko vprašanje (to so lastniki manjših stanovanj ali imetniki stanovanjske pravice, ki nimajo rešenega stanovanjskega vprašanja v okviru veljavnih stanovanjskih standardov).

Tu ne gre zanemariti podatka, da je v Litostroju od vseh zaposlenih 27,4 % ali 1154 delavcev samskih in da od teh 1003 nimajo rešenega stanovanjskega vprašanja, kar zgoraj navedeni podatek trenutno omili. Vendar ne gre pozabiti, da si bodo ti delavci v naslednjih letih ustvarili družino, kar pomeni, da so potencialni kandidati za reševanje stanovanjskega vprašanja.

— Le 44,3 % litostrojskih delavcev ima rešeno svoje stanovanjsko vprašanje.

2. — 7,4 % zaposlenih oz. 313 je podnajemnikov, od tega 243 z družino. To je tista kategorija, ki ni deležna nobene socialne varnosti. K tem podatkom moramo prišteti še 12 družin, ki so nezakonito vseljene in jih enačiti s statusom podnajemnika.

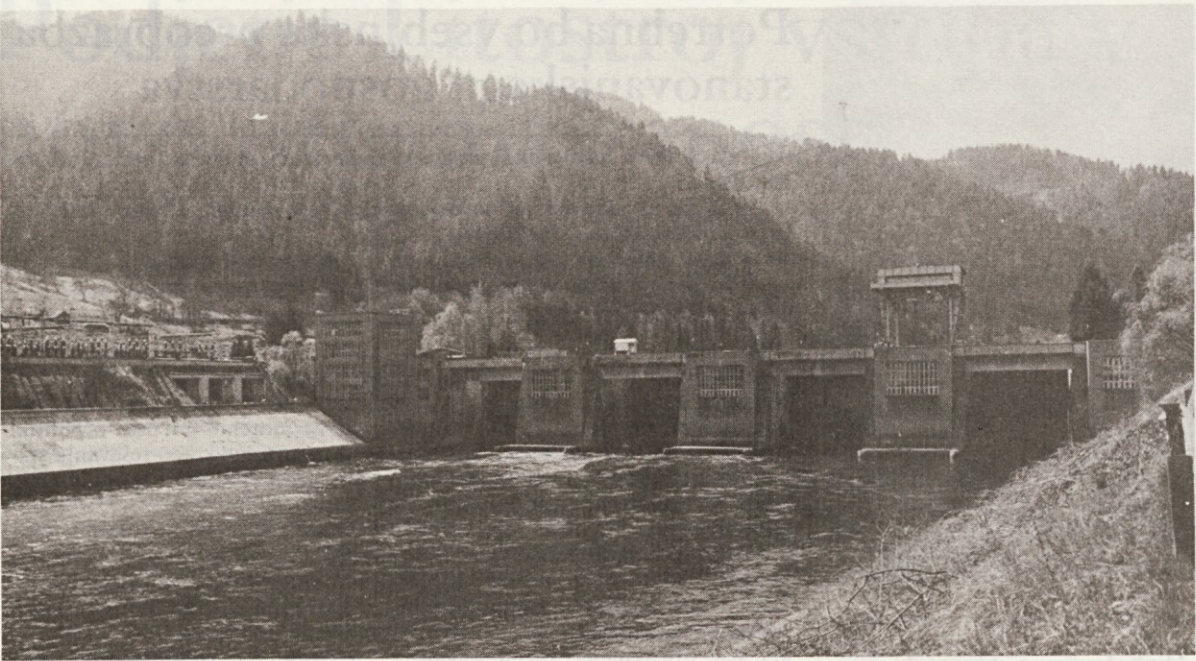
3. — Skupna povprečna delovna doba delavcev, ki nimajo rešenega stanovanjskega vprašanja je 9,3 leta, neprekinjena povprečna delovna doba v Litostroju pa 6,7 leta. Povprečna delovna doba vseh zaposlenih delavcev je 15,1 leta in neprekinjena povprečna delovna doba v Litostroju 11,6 let. Sam podatek ni potrebno komentirati, saj je že sam dovolj zgovoren.

Toda to so le ugotovitve, ki zahtevajo rešitve in drugačno ravnanje tudi na tem področju. Delavcem, ki so potrebni v delovnem procesu in pri tem dosegajo rezultate, je potrebno zagotoviti tudi realne možnosti za rešitev stanovanjskega vprašanja. Tu ni več kaj čakati, formalni reorganizaciji stanovanjskega gospodarstva mora slediti tudi vsebinska preobrazba!

Iz vsega pa izhaja tudi neizogiben zaključek, da moramo več in boljše delati, saj bomo le tako uspešni pri poslovanju, kar pomeni, da bomo ustvarili tudi sredstva za reševanje stanovanjskih vprašanj in tako vsaj omilili situacijo, v kateri se nahajamo sedaj na tem področju. D. P.

O čem teče razprava za okroglo mizo? O žvečilnih ali o (vse dražjem) otroškem varstvu?

Elektrarna Vuhred je bila zgrajena kot peta energetska stopnja na Dravi na polovici razpoložljivega padca med Falo in Vuzenico. To je pretočna elektrarna, zgrajena po steberskem sistemu in ima tri enake Kaplanove turbine s skupno močjo 60 MW. Poleg treh enakih turbinskih stebrov obsega elektrarniška zgradba še štiri pretočna polja, desno elektrarniško zgradbo in razvodno postajo ter levo obrežno zgradbo. Novost pri elektrarni Vuhred je nepremična jezovna preklada, ki je grajena kot prosto ležeči nosilec v železobetonu in je vsa obdana z jeklenim oklepom. Pretočna polja so opremljena še s po eno gibljivo zapornico pod oziroma nad preklado. Jezovna preklada omogoča v svoji notranjosti namestitve zveznega hodnika med turbinskimi stebri in obrežnimi zgradbami v višini tal strojnice. To je tudi isti hodnik, o katerem so naši monterji dejali, kako neusmiljeno je v njem brilo v zimskih mesecih.

Dravska veriga

Med monterji na Dravi

Trenutno potekajo na Dravi obsežna dela na dveh od petih hidroelektrarn in sicer na HE Vuhred in HE Fala. Skupno imamo sedaj tam 10 monterjev z vodjem delovišča, to pa je bil tudi razlog, da napišemo kaj več o njihovem delu ter počutju na sicer priljubljenih slovenskih montažah.

Kar na začetku je treba spet pohvaliti tozd (zdaj že bivši) Montaža, ki nam je ljubeznivo odstopila avto, saj brez tega do reportaže skoraj gotovo ne bi prišlo. S Tonetom sva se najprej peljala do Železarne Ravne, kjer sva oddala sklopko za žerjav, ki ga je Litostroj pred slabim letom izdelal za tega naročnika. S tem nakupom Ravenčani niso prav nič zadovoljni, ker se jim kar naprej kaj kvari in to že (ali k sreči) v poizkusni dobi. Po drugi strani so mi kasneje v Litostroju povedali, da tudi na Ravnah ne ravnajo z žerjavom preveč prizanesljivo, sklepam pa, da je resnica nekje vmes. Žal je to tudi slaba reklama za nas.

Na hidroelektrarni Vuhred

Za razliko od central v Bosni naju tu ni pričakal noben varnostnik ali čuvaj, zato sva se čisto nemoteno sprehodila naokrog. V stikalnici sva našla »domačine«, ti pa so naju hitro pripeljali do vodje naših delavcev Adolfa Miheliča. Dolf, kot ga kličejo vsi v Montaži, je bil najprej precej presenečen, saj naju ni pričakoval, kasneje pa se je izkazal za zelo prijetnega sogovornika in naju je z veseljem popeljal po elektrarni. Na HE Vuhred namreč že od začetka decembra poteka rekonstrukcija 35 let starega — tretjega in zadnjega agregata na tej elektrarni. Po končanih delih bo tudi na tem obnovenem agregatu delo avtomatizirano, s čimer bodo lahko centralo upravljali avtomatsko s centra na Mariborskem otoku. Ta dela sodijo v sklop obnov in avtomatizacij cele verige Dravskih elektrarn, ki bodo avtomatsko vodene iz enega centra. Po zaključenih delih na HE Fala in obnovi ter avtomatizaciji tretjega agregata na HE Ožbolt, bodo dela na Dravski verigi vsaj za nekaj časa zaključena. Z delavci na centrali se naši monterji odlično razumejo in še zdaleč niso le poslovni sodelavci. Tako naju je na začetku »prevzel« nadzornik strojne opreme na HE Vuhred Jože Kobolt in nama pokazal prva dva —že obnovljena agregata ter delovišče na tretjem. Zelo pohvalno se je izrazil o prvič grajeni MPL krmilni omari s sodobno elektroniko in hi-

Od tod naprej naju je pot vodila na HE Vuhred. Po lepi cesti od Dravograda do Maribora sva se najprej pripeljala do vasi Vuhred. Tu sva prečkala Dravo in se ob reki razgledovali po centrali. Cesta se je spremenila v kolovoz, centrale pa še vedno ni bilo nikjer. Končno sva jo zagledala nekje pod sabo in na najino veliko presenečenje ugotovila, da bi do nje lahko prišla prav udobno po prejšnji strani ceste. Centrala je namreč grajena tako, da je čez njen nasip in zapornice speljana čisto normalna cesta. Ampak če bi to vedela že prej, bi bila prikrajšana za en konec dravskega safarija.

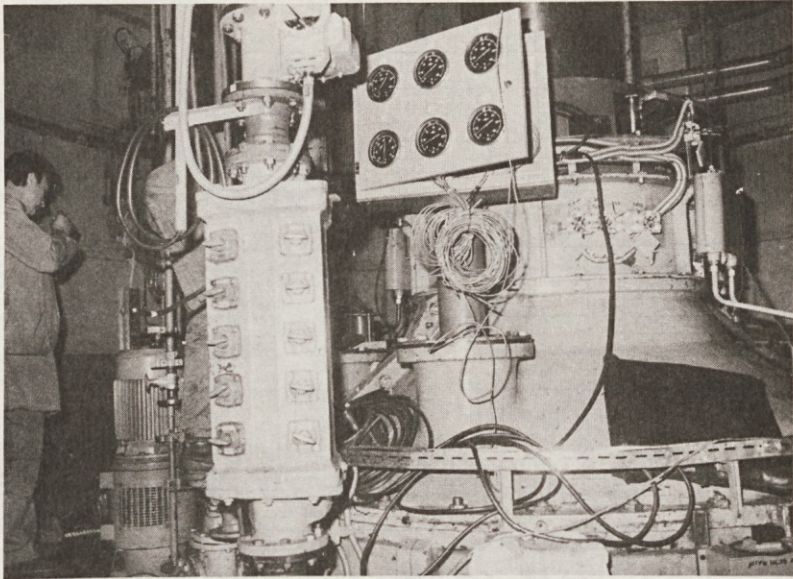
dravliko, ki je sestavni del modernizirane regulacije in elektronskim regulatorjem AT 10. To je v tovrstni gradnji vsekakor velika izboljšava in prednost, kar je Litostroj s pridom uporabil tudi kasneje v Iraku pri gradnji HE Haditha. Na delovnem prostoru ob tretjem agregatu je po mojem mnenju vladala obupna zmeda žic, ki pa so jih delavci Radeta Končarja poznavalsko sestavljali skupaj. Naši monterji so medtem opravljali svoja dela, Dolf pa jih je zbral, da bi vsaj malo skupaj poklepetali. Tako smo se v skromni oblačilnici, kjer si priložnostno skuhamo tudi čaj ali kavo, zbrali naši sogovorniki: Adolf Mihelič — vodja gradbišča, Jože Lipovšek, Stanko Novakovič, Srečko Štimac in Martin Tomšič, ki je prišel prav tisti dan. Fantje so povedali, da so z delom kar zadovoljni, posebno zdaj, ko je postalo topleje. Huje je bilo v zimskih mesecih, ko je po dolgem in ozkem hodniku pod elektrarno dobesedno brilo in premrazilo delavce do kosti. Z delom začnejo ob šestih zjutraj in končajo ob pol sedmih. Zajtrkujejo doma, na malico gredo v Radlje, v obrat družbene prehrane, večerjajo pa spet tam, kjer stanujejo. V najemu imajo tri sobe in stanujejo v isti hiši, kar jim močno olajšuje prihode in odhode na elektrarno. Najpomembneje pa je, da se med seboj dobro razumejo, kar je bilo moč opaziti tudi v pogovoru. Zaradi bližine Ljubljane gredo čez vikend

utegne zgoditi, da bo Litostroj nazadnje oviral tudi njihovo delo. Vse to našim investitorjem gotovo ni všeč, čeprav so bili predstavniki HE Vuhred dokaj prizanesljivi s kritiko. Še več — zelo so pohvalili naše delavce na terenu in našo opremo, ki brezhibno deluje. Med simpatičnimi monterji je bil še najbolj zgovoren Jože Lipovšek. Povedal je, da je orodje, s katerim delajo, zanič, da je treba obleko in čevlje za montaže pogosteje menjavati kot v tovarni, ker se hitreje uniči, ter da so plače in še posebej dnevnice zelo slabe. Vse to je bilo jasno tudi meni, saj dnevnice v višini 55.000 din zares ne zadostujejo za normalen način preživljanja v sedanjem času. Nekako prideš skozi (seveda brez pijače ali kave) le tako, da delaš zares cel dan in le kje čisto poceni ješ. Pa še to je treba omeniti, da so tako »visoke« dnevnice šele kak-

pogosto domov, ali pa vsi skupaj delajo. Največ težav jim povzroča kasnitev opreme iz Litostroja, kar se pozna tudi pri zamudah pri delu. Prvo vrtenje bi moralo biti že 23. marca, zdaj naj bi bilo predvidoma okrog 20. aprila. V najboljšem primeru, če ne bi prišlo do nobenih nepredvidenih težav, bi bilo ob odpravi manjših pomanjkljivosti delo končano okrog 1. maja, obstaja pa velika bojazen, da ne bo tako. Če bi prihajala oprema bolj pravočasno, bi bilo lahko na delovišču tudi več monterjev, kar bi skrajšalo čas dela. Res je, da z delom nekoliko kasnijo tudi delavci iz Končarja, vendar se

Med obiskom na HE Vuhred so bili najini sogovorniki tile fantje: Srečko Štimac, Stanko Novakovič, Martin Tomšič, Jože Lipovšek in Adolf Mihelič

Nadzornik strojne opreme na HE Vuhred Jože Kobolt nam je razkazal notranjost turbinskega prostora na že obnovljeni turbini.

In na hidroelektrarni Fala

HE Fala ni bilo težko najti. Predvsem sva ravnala bolj modro in se držala glavne ceste. Zagledala sva jo že od daleč. Videti je bilo že obstoječo stavbo in veliko gradbišče, ki je tik ob glavni stavbi. Vrtar nama je povedal, da naju Janez Groznik, vodja naše ekipe, že pričakuje. Ko sva mu predala stvari, ki so nama jih izročili v tovarni, smo sedli k pogovoru. To je bilo v prizidku že obstoječe stavbe za stavbo hidroelektrarne, ki bo po zaključenih delih služil za pomožne prostore. V večjem prostoru imajo zdaj naši monterji v neverjetnem redu shranjeno vse potrebno orodje, manjši prostor pa trenutno služi Janezu Grozniku za pisarno. Ob tem prizidku je postavljen večji kontejner, v katerem imajo naši monterji oblačilnico in umivalnico ter nekaj prostora za malico in počitek. Janez nama je že na začetku povedal, da je na montažah najpomembnejša organizacija dela in bivanja. Tega se je naučil na številnih montažah, ki jih je doslej že vodil. Izkušnje mu narekujejo, da so najpomembnejši prvi stiki s pravimi ljudmi, ki kasneje lahko največ pripomorejo, da delo teče nemoteno in

šen mesec — prej so bile nižje! Ko je nanesel pogovor na tovarno, je ostro pokritiziral tudi demokracijo znotraj tovarne. Po eni strani je imamo zelo veliko, po drugi pa nič. S tovarno so na terenu sicer kar povezani, vsaj telefonično, kljub temu pa jih je močno zanimalo, kako tečejo stvari sedaj ob reorganizaciji. Tudi Adolf Mihelič se nad delom ni pritoževal. Razen omenjenih težav delo poteka normalno in brez večjih zapletljajev. Z ekipo se dobro razume, enako tudi z investitorji. Vesel pa je bil pozornosti, da smo se jih spomnili na gradbišču, saj se delavci na terenih pogosto počutijo zapostavljene in ob strani. Ko nam je zares podrobno razkazal elektrarno, smo prišli na plano, na toplo pomladansko sonce. Tu smo se poslovlili z lepimi željami za dobro delo in s Tonetom sva se odpravila naprej proti HE Fala. v zadovoljstvo vseh. Tak način dela se mu obrestuje tudi zdaj, saj zelo dobro sodeluje z Gradisom in investitorjem. S tem pa lahko ustvarja tudi boljše delovne in bivalne pogoje za svoje delavce. Nasploh je bilo čutiti v Janezovem govoru veliko preudarnost, poznavalsvo in posluš za sočloveka. Še bolj opazno je bilo to kasneje v pogovoru z monterji, ko sem imela občutek, da so to bolj njegovi varovanci in prijatelji, kot pa podrejeni delavci. Od njih sicer zahteva popolno delovno disciplino in odgovornost do dela, v zameno pa jim nudi vso svojo skrb in pomoč. Čeprav delo poteka brez težav, je to v veliki meri stvar dobre organizacije. Gradbišče na Fali je čisto nekaj drugega kot remont in obnova na Vuhredu, saj je na Fali delo še na vrhuncu gradbenih del. Na kratko povedano: s sedmim in naknadno zgrajenim osmim agregatom, ob stari elektrarni, ki je stara že 70 let in je menda najstarejša v Jugoslaviji, gradijo praktično novo elektrarno z novo strojnico in 2 Kaplanovima agregatoma moči po 21,5 MW. Za primerjavo naj povem, da sta ta dva agregata po gabaritih tolikšna kot trije mostarski agregati. Primerjave s Mostarjem so se namreč kar same ponujale, ker je tudi montažo v Mostarju vodil Janez Groznik, mi pa smo tam lansko leto pripravili reportažo. Ohranjenost stare elektrarne na Fali je izredna. Investitor ima namen staro stavbo preurediti v muzej in jo v tem oziru vzdrževati naprej, sedem agregatov bo sčasoma prenehalo delovati, ostal pa bo osmi — kasneje montiran agregat in nova dva — deveti in deseti po vrsti. Da bi si gradbišče podrobneje pogledali, smo se napotili mimo stare stavbe proti novemu gradbišču. Sprehodili smo se pod mogočnimi zapornicami, ki jih temeljito obnavljajo, zaradi izredne kvalitete gradnje pa bodo še naprej služile svojemu namenu. V vodi ob koncu jezua je bilo ogromno nesnage, ki so jo elektrarne včasih zajemale in so odpadke odvažali na smetišča, zdaj pa jih ob dvignjenih zapornicah spuščajo po strugi naprej do naslednje elektrarne, kjer se spet spopadajo z isto nesnago in jo ponovno pošiljajo naprej. Upajmo, da bo tudi takemu ravnanju kmalu prišlo konec — že zaradi ekološke skrbi za okolje. Ob začetku gradbenih del so morali strugo Drave preusmeriti v novo narejeno strugo, da so lahko opravili vsa betonska dela. Načrti gradbenincev Gradisa so prihajali malo navzkriž z delom Litostrojčanov, vendar je Janezu na prijateljski način uspelo urediti, da so gradbinci pohiteli s takimi deli, da so lahko Litostrojčani varno in hitro nadaljevali s svojimi. Na gradbišču smo se po strmih stopnicah, podobnim lestvam, spustili proti vstopnim jaškom prav do naših monterjev, ki so centrali grlo desetega gonilnika in traverzni obroč. Vsemu temu se strokovno reče predvbetonirana dela, ki potekajo od spodaj navzgor. Ko sva skozi kapljanje malte in vode po strmih in spolzkem terenu prišla do monterjev, sva našla pri varjenju obroča Bo-

jana Gerdino in Mohameda Beganoviča. Kaj dosti se tu nismo mogli pogovarjati, zato smo si še naprej ogledali gradbišče v vsem njegovem vrvežu gradbincev. Pogled na to je bil zares veličasten. Janez je na vse to gledal seveda čisto drugače in tudi precej drugačne so se mu zdele tiste navpične stopnice, ki jih na dan večkrat premeri. Moram reči, da je meni na vrhu čisto zmanjkalo sape, pa tudi navzdol si nisem upala kaj dosti razgledovati.

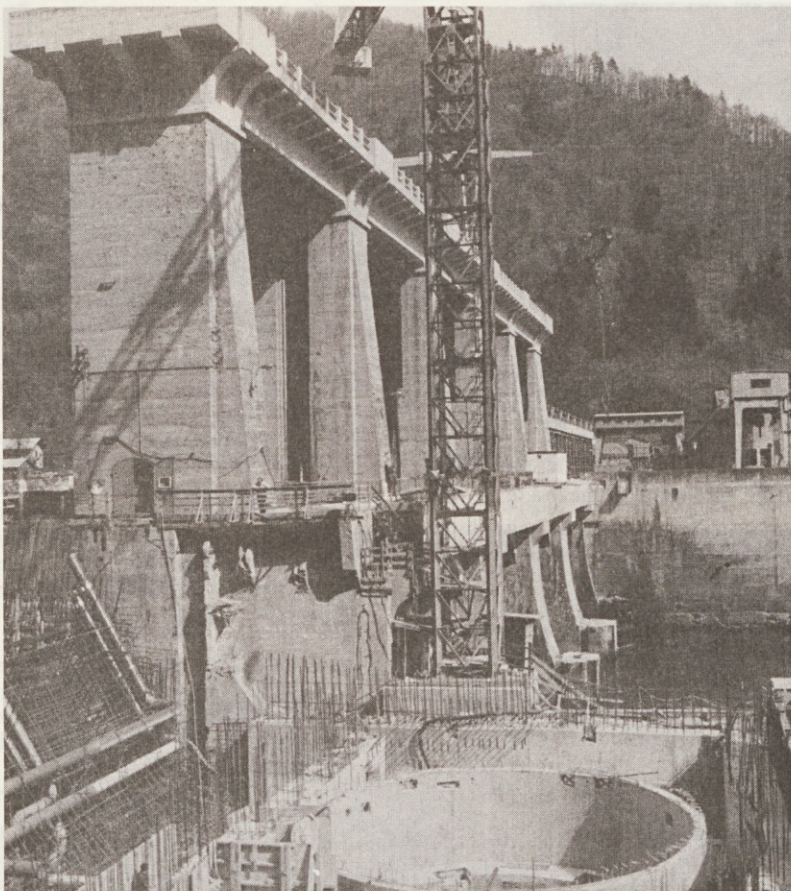
Ko so kasneje fantje zaključili delo, smo se ponovno zbrali v Janezovi pisarni. Renato, ki je bil trenutno za natakara, nam je postregel s pijačo in pogovor je stekel.

Delovin dan na Fali je dokaj podooben tistemu na Vuhredu. Fantje tukaj združijo zajtrk z malico in delajo do kosila, ko se odpeljejo do gostilne Hojnik in potem nadajujejo z delom do šestih, ko se spet vrnejo v gostilno. Zdaj bodo delo podaljšali tudi za eno uro, ker je tudi dan daljši, s tem pa se bodo tudi izognili izgubi časa, ki ga je po končanem delu na montažah več kot preveč. Dejstvo je, da na terenu nimajo nobene zabave, saj je Maribor oddaljen 15 km. Po drugi strani je tudi kakršnokoli »aktivno«
preživljanje prostega časa spet povezano z dodatnimi stroški, skratka predrago. Žal v gostilni, kjer prebivajo, nimajo niti televizorja, pa tudi z nastanitvijo so le napol zadovoljni. Cene imajo kot stalni gostje sicer nekoliko nižje, vendar to ne odtehta bivanja doma. Ker nimajo pretiranega dela, si zdaj še lahko privoščijo vsak teden odhode domov, kasneje pa bodo tudi vikendi delovni.

Janezova teorija je, da mora biti na montažah čim manj delavcev oziroma ravno toliko, da imajo vsi dovolj za redno in nadurno delo. V največje zadovoljstvo mu je, če lahko sam izbira ekipo — ljudi, ki jih pozna in ki ne povzročajo težav na terenu. Sicer pa tudi s takimi kmalu odreže in jih kratko malo pošlje nazaj. Kasneje bo tudi na Fali treba okrepiti montersko skupino, s čimer se bodo pokazale nove nastanitvene in prehranjevalne težave, vendar jih Janez namerava reševati, ko bo do tega zares prišlo.

Tudi na tem gradbišču — kot na vseh ostalih — se srečujejo s pomanjkanjem kvalitetnega orodja, čeprav je nakup vkalkuliran v ceno investicije. Prav tako se v Montaži srečujejo s problemom pomanjkanja pripravljenosti ljudi za delo na montažah, čeprav je narava dela v montaži prav te vrste. Želje vseh so le montaže v tujini, kjer se še vedno da nekoliko več zaslužiti, vendar Janez ugotavlja, da si morajo dobri delavci zaslužiti delo v tujini s poprejšnjim dobrim delom na domačih montažah. Žal pa ni vedno tako. Sam je »dal skozi«
verjetno najtežja gradbišča v Jugoslaviji in je to zanj prvo gradbišče v Sloveniji. Že sama lokacija in bližina doma dobro vpliva na fante, ki so tako z domovi precej povezani, res pa je, da se tudi zelo dobro razumejo med seboj.

Ko smo kasneje skupaj zapuščali gradbišče, je Janez še omenil, da so Dravske elektrarne zelo soliden investitor, kar se odraža na dobrih odnosih. Zelo pohvalno je tudi, da li-

Projektantje nove hidroelektrarne na Fali so v načrtu modro združili že obstoječe objekte z novimi. Tako bodo tudi temeljito obnovljene nove zapornice še naprej s pridom služile svojemu namenu.

Bojana Gerdino in Mohameda Beganoviča smo našli pri varjenju spiralnega obroča

V družbi prijetnih in nasmejanih sogovornikov, z leve proti desni: Renato Gradišek, Mohamed Beganovič, Bojan Gerdina, Robert Dermota in Franjo Vidakovič

tostrojska dela prav nič ne kasnijo in da naši fantje z delom celo priganjajo druge. Tudi material iz Litostroja prihaja pravočasno, kar je gotovo dobra vzpodbuda.

Ob koncu smo se vsi skupaj zbrali še v gostilni Hojnik, kjer naši monterji prebivajo. To je po starosti mlada ekipa, sestavljena iz veselih fantov. Tarča zabave je najbrž največkrat Renato Gradišek, ki je na Fali sedem mesecev in je po poklicu strojni tehnik. Pravi, da je njegove montaže še najbolj vesela njegova mami, saj ima verjetno občutek, da je tam še najbolj varno spravljen. Približno iste starosti je tudi Robert Dermota, ki je po poklicu strojni mehanik. Z Renatom sta prijatelja in prosti čas največkrat preživljata skupaj.

Poln prikritega humorja je tudi Bojan Gerdina, ki nas je s svojimi opazkami stalno spravljal v smeh. Za sabo ima že precej montaž, doma na Brilejevi pa ga čakata žena in otrok. Ko sem ga vprašala, če ga žena močno pogreša, je dejal, da je njegove montaže še najbolj vesela

15. v mesecu, ko prinese plačo.

Eden bolj tihih sogovornikov je bil Franjo Vidakovič, ki ima prav tako za seboj že nešteto montaž doma in v tujini. Doma je iz Sanskega Mosta, kjer ima tudi ženo in dva otroka, v Ljubljani pa stanuje v samskem domu. Pravi, da je ta montaža zanj takšna kot druge — skratka, brez razlik.

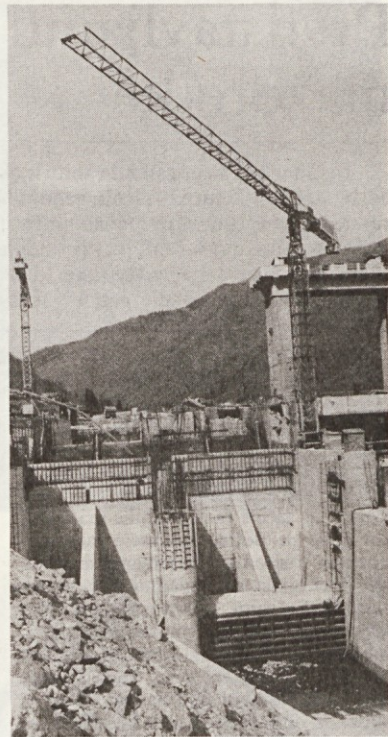
In naj nazadnje omenim še Mohameda Beganoviča, ki je v Litostroju že devet let, doma pa je iz Cazina. Trenutno ima enega otroka, kmalu pa bo moral dati za pijačo še za drugega. Sicer pa tudi on stanuje v Ljubljani v samskem domu. Na Falo prihaja občasno, saj kot varilec na gradbišču ni stalno potreben.

V prijetnem pogovoru so fantje povedali še veliko o svojem delu in najbrž nam tēm še dolgo ne bi zmanjkalo. Dotaknili pa smo se še ene resnejše — ki monterje posebej boli. Vsi namreč ugotavljajo, da se delo na domačem terenu skoraj ne izplača. Terensko delo je zelo malo stimulirano in ugotavljajo, da so dodatki v tovarni pogosto večji kot na

terenu. Če ne bi opravljali nadur popoldne in dela čez vikende, se jim v primerjavi z udobnim bivanjem doma to ne bi izplačalo. Dnevnice pa resnično komaj zadoščajo za prehrano. Janez Groznik se je z vsem tem močno strinjal, čeprav je pripomnil, da imajo pogosto drugi delavci še nižje dnevnice. Vendar s tem ni hotel reči, da so njihove previsoke. Ob končnem seštevku so fantje povedali, da velikokrat delavci z nadurami v tovarni zaslužijo več kot na terenu, zato se ni čuditi, če je terenski delavce težko dobiti. Moram pa reči, da jim sama pri sebi nisem zavidala niti dinarja tako prisluženega denarja, ki gre lahko pogosto tudi na račun razprtih ali odtujenih družin.

Ko se je dan že prevesil v večer, sva s sodelavcem vendarle morala zapustiti ekipo novih znancev in prijateljev. Dogovorili smo se, da se vidimo ponovno, ko se bo zavrtel (upajmo že v letošnjem letu) prvi od novih dveh agregatov. Takrat bodo spet malce starejši in bogatejši za mnogo izkušenj. Do takrat pa jim želim veliko uspešnega in ne pretrdega dela!

Zapisala Marijana Meglič,
fotografiral Tone Škrjanec

Pogled na izstopni del elektrarne v gradnji

Fotokopiranje — problem direktorjev?

Pravzaprav ne vem, kje naj začnem naštevati, ali s tistega konca, kjer imajo fotokopirne stroje, ali s tistega, ki jih nimajo. Bolje bo s slednjega, saj ima fotokopirni stroj vsak tozd, nekateri celo po dva. Pa naj bralci ne mislijo, da je to pisanje plod nevoščljivosti, prej dokaz nemoči oz. celo absurda.

Za kaj pravzaprav gre? Morda kdo ne bo verjel, ampak je res. V Litostroju kljub 15 ali 20 fotokopirnim strojem, v primeru, če hoče človek kaj fotokopirati (pa ne za sebe, ampak za naš Litostroj) postane to velik problem. Po nekem, ne vem sicer kakšnem naključju, je na isti dan veliko strojev v okvari (izgleda, da so na nek mističen način stroji med sabo povezani). Tam, kjer pa so sicer uporabni, so namenjeni **strogi interni, sedaj še tozdomski uporabi**. In problem je tu. Kje fotokopirati npr. pet strani gradiva, ki ga moramo najhitreje poslati delegatom samoupravnih organov ali pa družbenopolitičnih organizacij, ki bodo o problematiki razpravljali na seji recimo čez dva dni. Samo en način je. Poiskati zveze in poznanstva. Sicer, zakaj pa ne, če je to že vsem znana in v družbi uveljavljena metoda. Toda poznanstvo mora biti kar močno. Marsikdaj ni dovolj, če človek pozna samo tajnico ali koga drugega, poznati mora vsaj direktorja, da ti on odobri fotokopiranje gradiva pod oznako »zelo nujno«. Potem pa naj še kdo reče, da nekateri naši direktorji ne pokrivajo vseh mogočih delovnih področij. To, da pa ti to »nujno gradivo«
v neki nemogoči obliki — pomanjšano, da bi morali delegatom z vabilom in gradivom poslati še povečevalno steklo, fotokopira pomočnik direktorja, pa tudi nekaj pove. No, na koncu pa se vsa stvar konča dobro. Gradivo je razmnoženo in posredovano naslovnikom, skupne službe pa bodo storitve plačale po prejemu računa. Mimogrede: okoli 500 din za fotokopijo. Pa pomnožimo 500 din z 10.000 kopijami,

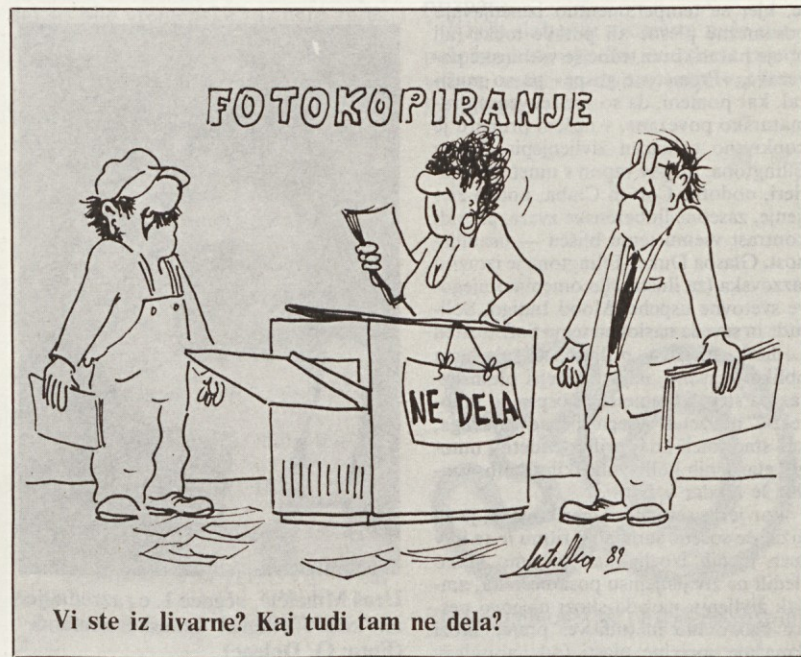
kar znese 500 starih milijonov, ki jih samo za informativni center mesečno krije delovna skupnost. No, saj bi človek dejal, saj je to vse litostrojski denar. Tozdi plačujejo delovni skupnosti storitve, delovna skupnost pa daje tozdom pri fotokopiranju možnost zaslužka. Torej je vse v redu. Pa le ni tako! Dejstvo, da mora človek prositi in tekati od enega do drugega, nam pove, da se obnašamo zelo neodgovorno, še najmanj pa je naše obnašanje podobno cilju »vse za Litostroj«. Gotovo se boste bralci spraševali, zakaj informativni center zaradi velikih potreb nima svojega fotokopirnega stroja, saj številka okoli 10.000 kopij mesečno več kot upravičeno govori ZA. Odgovora ne poznamo, oz. v tistega, ki ga poslušamo od predpostavljanih, ne verjamemo. To je, da ni denarja za nakup. Prepričani smo, da je bilo v določenih obdobjih pomanjkanje denarja v DS SSP (ne pa po tozdi), dejanska ovira za morebiten nakup, vendar pa ne že vsaj deset let. Pa saj razumemo odgovorno vodstvo, da se s to problematiko ne želi ukvarjati, saj ne prosijo in letajo od enega do drugega oni, temveč pa so za to drugi, ki le želijo delo pravočasno in odgovorno ter dobro opraviti.

Samo še veselimo se lahko nove organiziranosti, ko naj bi zopet delali vsi za en Litostroj, vendar pa se na tihem le bojimo, da bodo patronati nad stroji ostali isti oz. bo ista tudi njihova miselnost — **samo za sebe**. Torej v času, ko se v Litostroju na veliko dogovarjamo o organiziranosti, ne bo odveč, če bi se kdo lotil še tega problema.

Slavica Mrkun

Vodja naše montažne skupine tovariš Janez Groznik

Predstavljamo vam mažoretke

Ta članek bi sicer rad bil vabilo k obisku koncerta ljubljanskih mažoretk, ki bo 20. aprila v Dvorani Tivoli, vendar bo časopis žal izšel šele po koncertu. Torej namenimo članku drugačno vlogo: potolaži naj radovednost tistih, ki bodo nad nastopom navdušeni, pa jih zanima zvedeti kaj več o mažoretkah; pa tudi — naj bo informacija za vse tiste, ki se koncerta morda ne bodo udeležili zato, ker menijo, da je vrtenje palice »brezvezna« veščina.

Mažoretke so ameriški »izum«. Njihova dejavnost se je začela razvijati v zgodnjih štiridesetih letih, ko so dirigenti pi-halnih orkestrov, v želji povečati zanimanje publike, povabili k sodelovanju eno ali dve dekleti, ki sta vrteli palico. Kmalu so začele rasti skupine mažoretk kot gobe po dežju, predvsem med najstnicami oziroma dijakinjami srednjih šol. Nastopale so navadno v odmorih med predstavami, njihova koreografska točka pa je imela namen poudariti nastop orkestra, torej je imela funkcijo smetane na torti, ne pa same torte. Toda ta smetana je morala biti zelo sladka, če naj bi obdržala občinstvo na sedežih. (Iz navodil mažoretkam: »Ne pozabite, vaš nastop mora biti seksi. Če bo brez leska, bo občinstvo med odmorom stalo v vrsti pred kioskom s hot-dogom«) Nimamo podatkov, za koliko je padla poraba hot-doga, zato pa obstaja obilje številk o razširjenosti mažoretk — sredi petdesetih let so se začele pojavljati delniške družbe mažoretk. Organizirala so se tekmovanja v vrtenju palice na državn in mednarodni ravni. Tekmovalno vrtenje palice bo najbrž postalo celo olimpijska disciplina, saj se vse več držav zanima zanj, medtem ko ameriške mažoretke neutrudno potujejo po svetu in širijo navdušenje.

Kaj je pravzaprav vrtenje palice? Je to umetnost, šport? Oboje skupaj ali vsaj vsakega nekaj? Vrtenje palice je ena najboljše celovitih, vsestranskih aktivnosti, ki jih imajo mladi danes na razpolago, vsaj v ameriških razmerah. Res je, da celo nasprotniki ne bi mogli trditi, da je to večja neumnost kot katerakoli druga izvenšolska aktivnost. »Če si sposoben spraviti

žogico v luknjo ali narediti pirueto, pravzaprav ni nič več niti manj vredno, kot če znaš vrteti palico.« Seveda ne gre le za palico, tu je še ritem, glasba, gibanje, koreografija, smisel za skupinsko nastopanje. Skupinski športi so že po tradiciji domena dečkov in pri njih dekleta ne morejo enakopravno sodelovati. Mažoretke pa te rezultate izenačujejo, morda od tod tolikšna priljubljenost med samimi udeleženkami (99 % jih je ženskega spola). Ta dejavnost jim nudi tudi vse možnosti, da se kreativno izražajo, saj je kombiniranje osnovnih veščin v nove kompozicije praktično neomejeno. Predpogoj za kreativnost pa je spretnost in skoraj avtomatska izvežbanost, saj morajo biti točke izvedene brezhibno. Razume se, da je za to potrebnih veliko vaj in da se mažoretka ne postane čez noč.

Iz navodil mažoretkam zvemo še za cel kup prednosti, ki jim ukvarjanje s to aktivnostjo nudi dekletom: okrepijo si zupanje vase in v lastne sposobnosti, premagajo plašnost, postanejo družabne, disciplinirane, razvije se jim kolektivni duh in čut odgovornosti, umske sposobnosti in lepši zunanji videz. »Mažoretke izžarevajo življenje, ne samo med predstavo, temveč vedno. Večina mažoretk ni nič lepših od ostalih deklet, le tako je videti.«

Iz dosedaj povedanega smo že lahko ugotovili, da je ta aktivnost najbolj pomembna ravno za udeleženke same. In kaj nudi gledalcem? Vrtenje palice v koreografiranih točkah je dejavnost za zabavo, kot je zabava ples, petje ali glasba. Torej vam želimo obilo zabave na njihovih nastopih!

Jana Kolarič

V ritmu sambe in swinga

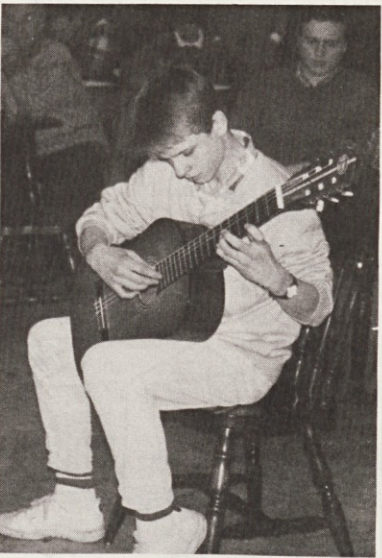
Joarto Mendoza, predsednik brazilskega parlamenta je nekoč dal tole izjavo: »Mi, Brazilci, pravimo: nič ne skrbi, bo že kako. Nismo nasilni, smo lahko-miselni, nikoli se dolgo ne jezimo, če pa jeza traja nezdravo dolgo, imamo sambo. To je ples, ki rešuje vse težave.«

Tako Brazilci, kako pa mi, Slovenci, oziroma mi, litostrojčani? No, v marcu smo lahko reševali vse svoje težave ne samo s sambo, ampak tudi s swingom, saj smo si organizirali kar dvoje večjih glasbeno-plesnih prireditev, eno v dvorani Tivoli in drugo v Cankarjevem domu.

Govor je o prireditvah BRASIL TROPICAL in PREMETENE GOSPE (SOFFISTICATED LADIES). To sta bila dva bleščeča spektakla velikih razsežnosti (vsaj za naše skromne razmere), ki jima je skupno tudi to, da oba prihajata z ameriške celine (prvi z južne, drugi s severne) in da oba predstavljata specifično kulturo temnopoltega prebivalstva zemlje. O črnem vplivu na podobo sodobne glasbe pa že tako vemo, da je ogromen, torej o tem ni treba zgubljati besed.

Če odštejemo te osnovne podobnosti, pa je bilo med obema prireditvama veliko razlik, tako v splošnem stilu glasbe in plesa kot v posameznostih. Pri »Premetenih gospah« gre za izrazito avtorsko stvaritev, saj je glasba delo legendarnega Dukea Ellingtona, medtem ko je Brasil Tropical očitno kolektivno delo, temelječe na bogastvu domače folklore. V skladu s tem ima Brasil Tropical obliko revije, kjer se temperamentno izmenjavajo posamezne plesne ali pevske točke (ali oboje hkrati) brez trdnjše vsebinske povezave, »Premetene gospe« pa so musical, kar pomeni, da so vse sekvence dramaturško povezane, v našem primeru je konkretno prikazan življenjepis Dukea Ellingtona: njegov vzpon v umetniški karieri, obdobje Cotton Cluba, nočno življenje, zasebne ljubezenske zveze, pa tudi kontrast vsemu temu blišču — osamljenost. Glasba Dukea Ellingtona je izrazito jazzovska (za ilustracijo omenimo njegove svetovne uspehe: Mood Indigo, Solitude in seveda naslovna tema Soffisticated Ladies), njegova priljubljena glasbena oblika je swing, najustreznejši plesni izraz pa step. »Premetene gospe« so torekoč povzetek vsega broadwayskega, kar smo imeli kdaj priliko videti v mnogih glasbenih hollywoodskih filmih, vendar še nikdar v živo.

Kar je za severno Ameriko step, je za južnejše sosede samba. V ritmu le-te in v vseh njenih izpeljankah pa smo lahko sledili ne življenjepis posameznika, ampak življenju naroda skozi njegovo pestro zgodovino in tudi vez preraz skozi današnje socialne plasti (od nabiralcev

Uroš Mihelčič, učenec 1. c razreda, je na kitaro zaigral španske romance (Foto: O. Dolenc)

Svoje spretnosti so mažorete že večkrat pokazale ob praznikih

Čez Komarčo se pride do nebes (Foto: V. Jantol)

Pesem na šoli

Drzni načrti profesorja Jožka Petrneta, ki se je v lanskem septembru zaposlil na litostrojski šoli, so bili komaj verjetni. Pevski zbor, dekliški oktet, instrumentalni ansambel. Nemogoče!

Profesor pa je zavihal rokave in poleg poučevanja glasbene umetnosti zaoral ledino še na pevskem polju. V dveh mesecih je preizkusil okoli tisoč mladih grl, porabil za to osemindeset ur in šestdesetčlanski mladinski pevski zbor je začel z vajami. Osem deklet je zapelo v dekliškem oktetu, šest glasbenikov je zaigralo v instrumentalnem ansamblu.

Že 9. decembra so pevski zbor, dekliški oktet in instrumentalni sekret nastopili ob dnevu šole. Pevski zbor je večglasno zapel pesem Davorina Jenka Naprej, dekliški oktet narodno Poljce je že zeleno, instrumentalisti pa so zaigrali partizansko Šivala je deklica zvezdo. Pristrčno priznanje poslušalcev je bila spodbuda za naprej.

23. decembra je mladi kitarist Uroš sodeloval v kulturnem programu ob novoletni čajanki v litostrojskem domu učencev.

8. februarja, ob slovenskem kulturnem prazniku, je bila ponovitev ob dnevu šole izvajanega programa.

17. februarja je dekliški oktet sodeloval na koncertu litostrojskega pevskega zbora in mešanega pevskega zbora GP PIONIR iz Novega mesta.

2. marca so šolski pevci nastopili v kulturnem programu jubilejnega 40. občnega zbora Planinskega društva Litostroj.

Sledil je nastop na občnem zboru Planinskega društva Ljubljana Matice. Čaka jih kulturni program ob jubilejni prireditvi istega planinskega društva na vrhu očaka Triglava.

V načrtu imajo literarno pot v Kosovelov Tomaj in Gregorčičevo Vrsno, kamor naj bi odšli vsi šolski glasbeniki in recitatorji.

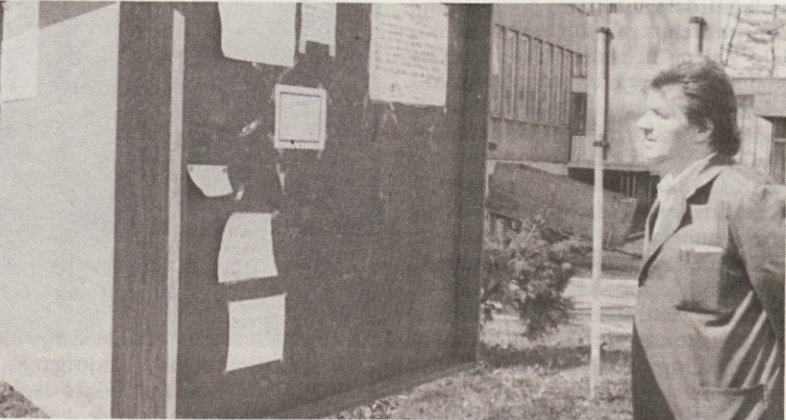
Sicer pa profesor Peternel ljubi glasbo in želi, da bi jo vzljubili tudi drugi. Rad bi imel, da bi učence spremljala še pozneje, v življenju, saj glasba umirja, prinaša tisto čudovito skladnost v človekovo duševnost, ki je danes, v svetu polnem nasprotij in stresov, še kako potrebna.

Profesor Peternel izvira iz zavedne slovenske družine iz Novakov na Cerkljanskem. Doma so imeli gostilno. V njej je bilo vedno polno ljudi, vedno je bilo živahno, vedno se je kaj dogajalo in pelo. Zdaj pesem pogreša. Ljudje nič več ne pojo, pravi. Pozneje je družabnost, ki mu jo je

dal dom, oplemenitil z izobrazbo. Kako se človek usmeri, večkrat odločajo naključja. Že davno v otroških letih so ga nekoč izbrali za šolsko igrico. Nastopil je v duetu. To mu je vlilo poguma. V nižji gimnaziji v Tolminu ga je vsakdanja pot v šolo vodila mimo glasbene šole. Prisluhnil je čarobnim zvokom glasbe, ki so vznemirjale uličico majhnega mesta. Pa se je vpisal na oddelek na klavir. Izobraževanje je nadaljeval na znani ljubljanski »Šubičevi« gimnaziji, pozneje na Akademiji za glasbo. Diplomiral je na oddelku za muzikologijo.

Učenci pravijo, da enostavno čutijo, da je strokovnjak. Spoštujejo njegovo znanje, široko razgledanost, predvsem pa njegov odnos do njih samih. Zanj so tudi učenci nekdo. Z njimi se pogovarja, razpravlja, jim skuša približati prave glasbene vrednote in zato radi delajo in ustvarjajo.

Petja Fajdiga-Sever

Verjetno je to ena najbolj »opremljenih« obvestilnih tabel v tovarni, ki prav gotovo opravičuje svojo investicijo. Stoji na odlični lokaciji (na začetku poti proti restavraciji in »glavni« litostrojski cesti), stalno pa nam ponuja tudi zanimivo branje v obliki obvestil, osmrtnic in malih oglasov.

Nekoliko manj za svojo tablo skrbijo v Obdelavi, saj so že predavnimi leti pozabili spremeniti naziv tozda. Pa naj nam služi še naprej takšna kot je — vsaj kot spomin na dobre stare čase.

Dachavski procesi

(o predstavi v Mestnem gledališču ljubljanskem)

Približno enourna enodejanka je pripoved o nesrečnem spletu okoliščin: skrajni zaslepljenosti, neizkušenosti in pomanjkanju zavesti povojnega oblastniškega prava pri nas ter o nedolžnih žrtvah stalinističnih procesov.

Predstava je po scenski plati zasnovana enostavno, igralska zasedba je številčno skromna, obojega pa je ob odlični igri dovolj za izredno predstavo, ki nikakor ni le dokument zgodovine.

Spričo naravne akustike človeka spreleti srh ob obtoženčevih krikih, ki jih niti v najbolj krvavem filmu nasilja nisem doživiljal tako pristno. K temu gotovo pripomore tudi to, da je dvorana nekoliko večja soba in da oder ni dvignjen nad nivo gledalcev.

Zločin se dogaja pred našimi nogami, v istem prostoru, meter ali dva stran od nas, mi pa lahko le opazujemo ta grozljivi način pretvarjanja človeka v lutko, ki bo na sodišču povedala in potrdila, kar bodo od nje zahtevali. V strašnem prizoru, ko obtoženca najprej pretepejo, potem pa trpinčijo z elektriko, se me je nehote oprijel občutek sokrivde.

Ne glede na to pa predstava ni le grozljivka, ki si je za tematiko izbrala zelo občutljivo zgodovinsko snov, marveč je v njej pretresljivo prikazana tudi tragedija obtoženčeve zaročenke, njenih sorodnikov in prijateljev, ali pa žene enega izmed obtoženih, ki v obupu po obtožbi svojega moža pomisli na samomor skupaj s svojima otrokoma.

Zaradi majhnega prostora pa se nekoliko izgubi vtis o prepričanosti v svoj prav in o zanesenosti sodišča in vsega njegovega aparata, kar pa popravi fizična velikost sodnika in zelo glasno ozvočenje njegovega govora. Tudi kasneje, ko govori obtoženi, zvočniki zaradi napetosti kar brnijo, da bi lahko čim jasneje posredovali sicer skoraj šepetajoči samoobtežilni govor obtoženega, ko pa na koncu le-ta glasneje doda: »... toda kljub temu sem nedolžen!«. To slišimo le gledalci v dvorani, kajti zvočnik je že izključen.

Aplavz je bil dolg in se je končal zelo hitro, skoraj odrezano, tudi brez baha-vega odmeva. Nastopajoči se na prizorišče niso več vrnili, kot bi se jim upiralo priti tja, kjer se je zgodilo nekaj tako strašnega; kot bi bili resnične priče najtežjega zločina povojnih oblasti v novi Jugoslaviji.

Jernej Lampič

Janez Pirc — inovator

To so enostavne čarovnije

Idealno bi bilo, da bi inovativno razmišljanje postalo glavna misel vseh oziroma vsakega izmed zaposlenih v Litostroju. Vsakodnevna utečena in rutinska opravila bi opravljali mimogrede (kot jih mimogrede opravljamo že sedaj) in v tisti optimalni meri, kot je potrebno, svojo ustvarjalno energijo in sposobnosti pa bi usmerjali v vsestransko izboljševanje delovnega in proizvodnega procesa v celoti ter vseh, tudi tistih njegovih na videz nepomembnih segmentov. Rutinske in ponavljajoče operacije že tako ali drugače jemljejo človeku iz rok stroji — v razvitem svetu gre to sicer nekoliko hitreje in v širšem obsegu. Resda takšno razmišljanje v tem trenutku (predvsem glede na položaj, ki ga v Litostroju zavzemamo na lestvici inovativnosti) izgleda povsem nerealno, glede na to, da so se vsi v glavnem prisiljeni ubadati z rutinskimi opravili v občasnimi drobnimi variacijami, kar vodi k ohranjanju nezadostnega in preseženega obstoječega. Če hočemo doseči višjo inovacijsko raven, moramo priznati utemeljenost takšnega (le na videz) nepravilnega razmišljanja ter odstraniti meje med mogočim in nemogočim, pa tudi pametnim in neumnim. V celotno družbo, ki boleha za isto »neustvarjalno boleznijo« kot Litostroj, je potrebno uvajati višjo stopnjo znanstvene pa tudi splošne kulture, ter (še bolj) skrbeti za nenehno izobraževanje.

Vsepovsod, kjer je mogoče, moramo vzpodbujati in uvajati kompleksno inoviranje, v katerem naj sodelujejo vsi. Predvsem pa je potrebno najprej odstraniti vse zavore in ovire, tako tiste formalne, kot tiste, ki so znotraj nas in ki jih pogosto prevladujoča kultura ter zgrešeni vrednostni sistem, ki zavira drugačnost in ustvarjalnost.

K temu uvodu se odlično poda kratka predstavitev inovatorja. Za Janeza PIRCA lahko rečemo, da s svojimi inovativnimi in koristnimi predlogi posega ne le na različna področja dela, temveč tudi na širše področje našega življenja in splošne kulture v Litostroju.

Janez Pirc, ki dela kot konstrukter hidromehanske opreme v IRRP, se je v Litostroju zaposlil pred dobrimi tridesetimi leti, ko je končal našo industrijsko kovinarsko šolo. Kot strugar je delal v obdelavi in orodjarni, izobraževal se je ob delu in uspešno končal srednjo tehnično šolo ter I. stopnjo Fakultete za strojništvo. Leta 1968 je v oddelku za hidromehansko opremo prevzel delo, ki ga opravlja še danes.

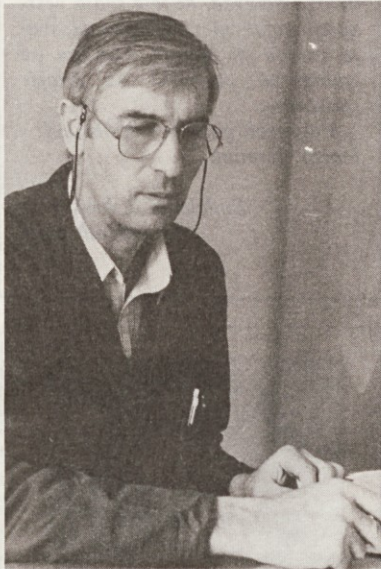
Na pot iskanja drugačnih, boljših in cenejših rešitev je stopil povsem slučajno že pred leti. Slučajnost je bila v tem, da je prevzel delo iz drugega oddelka (cevovodi) in pri tem, glede na to, da ni bil povsem prežet z običajnimi postopki in rešitvami, celotno zadevo izpeljal drugače in tudi ceneje. Zanimivo je to, da so bili vsi proti njegovemu predlogu, še zanimiveje pa, da je nekaj let kasneje videl tovrstne proizvode, ki so bili narejeni kot jih je on konstruiral, torej na način, ki je bil zavrjen kot neustrezen.

In prav ta uspeh in hkrati neuspeh ga je vzpodbudil k nadaljnjemu delu na tem področju.

V letu 1985 je komisija za inovacije prišla z resnejšo obravnavo njegovih šestih koristnih predlogov, ki so do tedaj že kakšni dve leti ležali in potovali po tovarni sem ter tja. Resnejša obravnavo, katero so po mnenju Janeza Pirca pogojevale tudi kadrovske spremembe na področju inovacij, pa je pomenila tudi potrditev in realizacijo dveh predlogov.

Ti, pa tudi kasnejši predlogi — do sedaj se jih je nabralo že kar precej realiziranih, še nerealiziranih pa tudi zavrjenih (vseh skupaj je med 15 in 20), niso omejeni zgolj na eno področje in tudi razbijajo običajno predstavo, da so inovacije v Litostroju zadeva, ki spada predvsem in izključno v tehnično-tehnološko področje. Čeprav je kar precej takšnih, ki prispevajo k izboljšanju tehnoloških postopkov ter k prihranku energije in materiala, je precej tudi takšnih predlogov, ki izstopajo iz običajno priznanih okvirov, takšnih, ki bi lahko prispevali k splošnemu dvigu tehnične pa tudi splošne kulture (Litostrojčanov) nasploh. In prav slednji predlogi, za katere sem prepričan, da boste menili, da so izrazito banalni in bizarni, so po mnenju Janeza Pirca tisti, ki predstavljajo osnovo za napredek, enako kot ustrezna stopnja splošne kulture predstavlja pravo odskočno desko za razvoj in prodor tehnične kulture. To je tisti skupek drobnih življenjskih stvari, ki pričajo o naši organiziranosti oziroma neorganiziranosti in predstavljajo ključne točke kljub svoji navidezni banalnosti.

Najbolje in najlažje si bomo ustvarili mnenje o vseh teh predlo-

»Če lahko komentiram mnenje komisije za inovacije o mojih predlogih, predvsem tistih, ki niso tehnične ali tehnološke narave, bi želel poudariti, da sem hotel z njimi opozoriti predvsem na naš odnos do lastnine, do znanja ter na našo kulturo dela. Če se na teh področjih ne bomo bistveno spremenili, bodo neuspešne pa tudi nesmiselne vsakovrstne reorganizacije. Da je to res, potrjuje tudi praksa. V Litostroju sem doživel že tri reorganizacije, zanimivo pa je, da je v tovarni ostajalo vse več neznanja in nespoštovanja osnovnega reda. Nad tem se moramo zamisliti!«

gih, če jih naštejemo in na kratko predstavimo.

S področja tehnologije je tovariš Pirc predlagal naslednje izboljšave:

- izdelava batnic iz vlečenega materiala. Prej je bila potrebna dolgotrajna obdelava (struženje, brušenje), sedaj pa jih izdelujejo iz hladno vlečenega materiala, in zato obdelava ni potrebna, s čemer prihranimo približno 70 odstotkov časa.
- Pritrditev servomotorja je bila majhna inovacija pri HE Dubrava, ki pa prihrani precej časa, saj omogoča lažjo montažo in demontažo vilic, ki povezujejo servomotor s tablasto zapornico. Tudi ta predlog je že realiziran.
- Zarisovalna naprava, ki omogoča zarisovanje izvrtin na vbočenih neravnih površinah. Ta izum je ob koncu letošnjega februarja obravnavala komisija za pospeševanje inventivne dejavnosti tozda IRRP in sklenila, ker ji ni znano, da bi takšna priprava že obstajala oziroma bila zaščitena v svetu ali pri nas, da naj gre izum v nadaljnji postopek.
- Kontrolne odprtine za tesnila sifonske zapornice za hidroelektrarne (ta inovacija je realizirana pri HE Dubrava) Tudi ta koristni predlog je obravnavala zgoraj omenjena komisija ter potrdila njegovo izvirnost, koristnost ter uporabnost. Prišlo pa je tudi do posrečenega zaključka, da ima korist od tega predloga investitor in ne Litostroj (?) ter da je zato povsem v rokah naše prodajne službe, koliko bomo iztržili s prodajo te inovacije na natečajih.
- Predloga za izdelavo delov cevovoda s prirobnimi spoji ter predloga za nazivom Ugreznine za vijake in matice pa je komisija zavrnila z utemeljitvijo, da sta

oba osnovana na neupoštevanju standardov, ki so obvezni za vse proizvajalce.

- Varilna priprava, ki naj bi po trditvah avtorja omogočala hitrejšo (približno 70 odstotkov prihranjenega časa) in cenejše izdelovanje priključkov in odcepov na cevovodih večjega premera.
- Površinska zaščita površin, katere so varjene na terenu pri montaži. To se že izvaja in prispeva k lažjemu in manj zdravju škodljivemu delu naših monterjev.
- Predlog za drugačno, po avtorjevem mnenju enostavnejšo in ekonomičnejšo tehnologijo izdelave priključkov na cevovodih pa je bil zavrjen, češ da se pri našem individualnem načinu proizvodnje zadeva ne bi obnesla (nameščanje varilne naprave je zamudno).

Koristni predlogi splošne narave:

- Prevodi tenderjev, — kvalitetni in strokovni prevodi, bodo prispevali k lažjemu, hitrejšemu in natančnejšemu realiziranju zahtev, ki so v njih vsebovane.
- Standardizacija tesnil oziroma pomenjenje oznak tesnil različnih proizvajalcev.
- Arhiviranje dokumentov, predvsem tudi spremljajoče dokumentacije (dopolnila itd.), kar je pomembno predvsem kasneje pri remontih.
- Prenos znanja — na oddelkih je potrebno poskrbeti za organiziran in hitrejši prenos znanja na mlajše delavce.
- Zaščita vijakov in matic. Glede na to, da v hidroelektrarne in črpalke že tako vgrajujemo pocinkane vijake in matice, je povsem nepotrebno to posebej pisati na vsako risbo.
- Varčevanje z električno energijo — nekdo naj na primer skrbi za to, da ne bi po nepotrebnem cele dneve gorele luči itd.
- Ogrevanje sanitarne vode s sončnimi kolektorji.
- Namestitev telefonov, ki naj bi naše telefoniranje spravilo v razumne meje.
- Toaletni papir, milo in kultura v stranskih, to je vsepovsod, le tam ne, kjer bi bilo potrebno. Če odmislimo kulturo, bi moral biti toaletni papir in milo predvsem v stranišču, ne pa na primer v predalu pisalne mize.
- Kontrolirano oziroma krmiljeno izplakovanje pisoarjev.

(Za ilustracijo naj povemo, da smo v Litostroju lani porabili kar 600.000 m³ vode, kar po zadnjih znanih cenah znese približno 2,5 milijarde din letno!)

- Mikrofilmanje tehnične dokumentacije na koncu izdelovalnega ciklusa (še z vsemi pripombami in popravki naročnika) in ne na začetku. Pri tem naj povemo, da je bilo samo za HE Dubrava narejenih 6500 fotokopij formata A4, kar znese približno pet milijonov din.

Komisija za inovacije je obravnavala tudi te predloge splošne narave (»Drobne a hkrati zelo pomembne,« pravi zanje Janez Pirc) in priznala, da avtor razmišlja širše, kot je njegovo delovno področje ter da so vsi ti predlogi uresničljivi, vendar je realizacija nekaterih vprašljiva zaradi specifičnih litostrojskih razmer.

»Osnova za kakršenkoli razvoj na kateremkoli področju je medsebojno spoštovanje osebnosti vsakega posameznika ter pravo vrednotenje (moralno in materialno) znanja. Obojega nam, če smo objektivni, manjka!«

Janez Pirc meni, da se na področju inovativnosti tudi v Litostroju čuti v zadnjem času pozitivne premike, pri čemer gre večina zaslug komisiji za inovacije, ki pa dejansko ne more narediti veliko, če ji pri tem ne pomagajo vsi ostali — predvsem vodstvo.

Litostrojka napaka, ki izrazito vpliva na stopnjo naše (tehnične) kulture ter s tem tudi na naše inventivno udejstvovanje, je po prepričanju tovariša Pirca, nesposobnost in nepripravljenost vzgajanja lastnih kadrov, ne le v šoli, temveč tudi kasneje po zaposlitvi, kar predstavlja pozitivno selekcijo ter možnosti napredovanja, katerih ne bi ovirala slepa samozadostnost (pa tudi strah pred konkurenco in novimi idejami) sodelavcev.

t.š.

Sorica v megli in dežju

Smučarski veterani so se spet izkazali

Polovično uspešne

27. zimske športne igre

V soboto 18. marca nas Sorica ni pričakala nič kaj gostoljubno. Že na poti nas je spremljal dež, druga značilnost (ali posledica tega) pa je bila izredno slaba udeležba litostrojskih tekmovalcev. Zato smo se izpred Litostroja namesto z dvema, odpeljali samo z enim avtobusom.

Zaradi pomanjkanja snega drugod, se je za tekmovalce na Sorici odločilo še nekaj drugih delovnih organizacij oziroma klubov, zato smo tudi v tem oziru na Sorici nalezeli na običajno sliko. Vrvež okrog litostrojske kočice in nemogoča gneča znotraj.

Kljub gosti megli in bojazni, da se bo vsak hip vlilo, so priprave na tekmo stekle. Organizatorji so že prejšnji dan pripravili tekmovalno progo in po razdelitvi števil se je tekma začela.

Čeprav smo vsi dokaj dobro vedeli, kje je speljana proga, moram reči, da je zaradi goste megle najprej sploh nisem našla. Težka je bila tudi naloga kontrolorjev vrat, saj so komaj videli od enih vrat do drugih, pa še tekmovalci so jih komaj videli. Tudi proga je bila vsa razmočena, kmalu pa jo je dodatno začel namakati še precej gost dež.

Kakorkoli že, po dobrih dveh urah je bilo tekmovalstvo »spravljeno pod streho«. Vsi premočeni smo se zbrali v jedilnici novega kletnega objekta pod kočo, kjer smo dobili toplo enolončnico, tu pa je padla tudi odločitev, da skoki in teki odpadejo, saj so bile vremenske razmere zares nemogoče.

Zato nam je preostala samo še podelitev medalj za tekmovalce v vesleslalomu. Več ali manj so jih dobili naši »stari mački«, ki jih tudi vreme ni odvrnilo od smučanja, do novosti je prišlo le, v več kot skromni, ženski ekipi. Zato začnimo z rezultati kar pri ženskah.

Zaradi zelo slabe udeležbe, so ženske tekmovalce le v eni kategoriji. Uvrstile so se takole:

ŽENSKES:

1. Mojca Guzelj — DS PFSR — čas 35, 46
 2. Karmen Majdič — TOZD OB — čas 49,00
 3. Majdka Marolt — TOZD PROD — čas 1.02.92
- MOŠKI IV. KATEGORIJE — (50 let in več):
1. Branko Sršen — TOZD OB — čas 36,48
 2. Stane Gešpirc — TOZD PPO — čas 39,33

3. Valentin Žagar — TOZD PTS — čas 41,12
- MOŠKI III. KATEGORIJE (od 40 do 49 let):

1. Nace Giacomelli — TOZD OB — čas 34,46
2. Janez Kalan — TOZD PUM — čas 35,98
3. Marjan Klemen — TOZD IRRP — čas 37,16

MOŠKI II. KATEGORIJE (od 30 do 39 let):

1. Branko Škoflek — TOZD PUM — čas 34,35
2. Stevo Glumpak — DS SSP — čas 34,69
3. Vinkec Todorovič — TOZD PUM — čas 34,92

MOŠKI I. KATEGORIJE (29 let in manj):

1. Tomaž Kutnar — TOZD IVET — čas 34,00
2. Miha Tominc — TOZD IVET — čas 36,48
3. Marjan Mrak — TOZD NAB — čas 40,92

Priznanja je ob »moderatorski pomoči« našega Janeza Šmona podelil predsednik konference osnovnih organizacij Litostroja tovariš Vasja Kreft in pri tem delu — tako kot tekmovalci — požel obilo priznanj.

Kljub slabemu vremenu naše razpoloženje ni upadlo in smo se proti večeru veselili in dobre volje vrnili v Ljubljano.

M. M.

Odšli so v pokoj

Februarja 1989 je odšel v pokoj Ivan BOKAL, vodja obrata težke obdelave. V Litostroj je prišel že leta 1948 in se zaposlil kot vrtalec-rezkalec. Nato je opravljal delo kontrolorja v službi kakovosti, leta 1960 pa je bil premeščen na mesto delovodje pri proizvodnji dizelskih motorjev. Dolga leta je bil nato delovodja v težki obdelavi, zadnje leto pa vodja obrata težke obdelave. Pri svojem delu si je vedno prizadeval za odprte, iskrene in tovariške odnose med sodelavci. Svoje dolgoletne in bogate izkušnje je prenašal na mlajše in jih nesebično in pravilno usmerjal pri delu. Vso svojo delovno dobo je bil zvest Litostroju, na katerega je bil zelo ponosen. Za njegovo vestno in dobro opravljeno delo se mu najlepše zahvaljujemo in mu želimo še naprej veliko zdravih in uspešnih let.

Sodelavci iz težke obdelave

Decembra je odšel v invalidski pokoj naš sodelavec Gotard FERME. V Litostroju se je zaposlil leta 1964, najprej v težki obdelavi, leto pozneje pa je prišel v orodjarno, kjer je delal kot rezkalec orodja. Ta dela je opravljal vestno in kvalitetno 11 let. Zaradi bolezni je bil nato premeščen v oddelek kontrole kakovosti, kjer je delal kot kontrolor I. vse do upokojitve. Sodelavci mu želimo čimveč zdravja in zadovoljstva v nadaljnjem življenju.

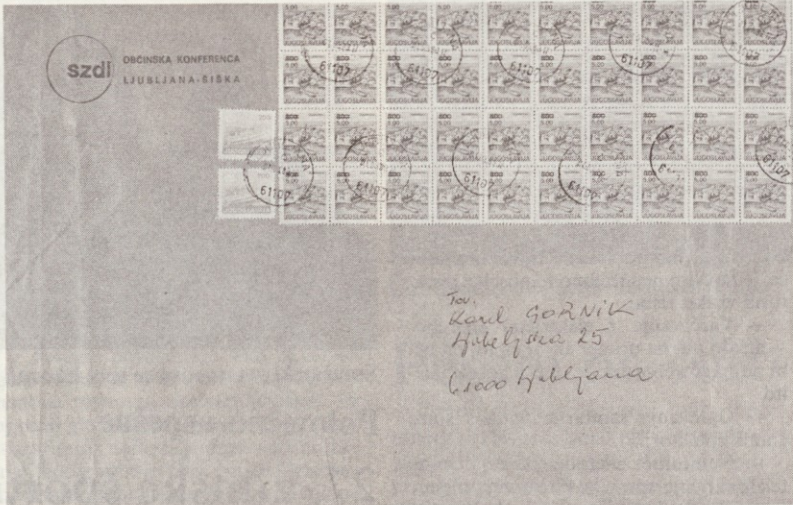
Zahvala

Ob mojem odhodu v pokoj se želim iskreno zahvaliti vsem sodelavcem za pomoč pri opravljanju mojega strokovnega dela v tovarni. Posebno priskrbo pa se zahvaljujem najožjim sodelavcem v težki obdelavi in ostalim za lepa praktična darila, ki mi bodo drag spomin na leta, preživeta med njimi v Litostroju. Zahvaljujem se tudi vodstvenim in vodilnim sodelavcem ter predstavnikom družbenopolitičnih organizacij Obdelave za bodrilne besede ob mojem odhodu, z željo, da bi v bodoče pri svojem delu dosegali čimvečje uspehe. Še enkrat zahvala za vse! Ivan BOKAL

V februarju 1989 je odšel v zasluženi pokoj Stane ARTAČ, delovodja v TVN. Njegova delovna pot se je začela leta 1949, ko je kot dvajsetletni fant prišel v Litostroj in mu ostal zvest do konca delovne dobe. Začel je kot ključavničar, nato je bil monter, prvi monter, skupinovodja in dolga leta delovodja. Delal je na montaži dizelskih motorjev ter transportnih vozil in naprav. Svoje delo je opravljal vestno in znanje z veseljem prenašal na mnoge generacije. Cenili smo ga zaradi njegove marljivosti, vztrajnosti in pripadnosti Litostroju. Ob njegovem odhodu v pokoj mu želimo mnogo zdravja in sreče v krogu družine.

Sodelavci

Obraz v znamkah

Da smo Jugoslovani na vsakem koraku posebnost sredi razvite Evrope, ni treba posebej dokazovati. O tem nas prepriča že običajna poštna kuverta z delegatskim gradivom (na sliki), ki je, verjeli ali ne, prepotovala dobrih 500 metrov od občinske konference SZDL Ljubljana-Šiška do mojega stanovanja v Ljubeljski ulici. Za to pot je morala OK SZDL Ljubljana-Šiška plačati 600 din. Do tu je še nekaj logike in normalnosti, hkrati pa se sprašujem, ali nisem morda v roke sprejel svetovne obveznosti. Za navedeno pot delegatske kuverte so nanjo nalepili natanko 42 poštних znamk, in sicer 40 znamk po 5 din in 2 znamki po 200 din. Vse skupaj je prava filatelistična posebnost, saj je ena tretjina kuverte prepleljena z znamkami slovitnega Dubrovnika z napisom Jugoslavija. Nehote se ob pogledu na to pisano, zmečkano in polepljeno kuverto razkriva obraz naše Jugoslavije in vseh njenih protislovij.

K. G.

Aspirin je šel na bolniško. Nič čudnega, če vemo, v katerih glavah vse je bil.

P. Srečkovič

Tudi mi smo v matici življenja — vzklíknejo troti in izplavajo preko hrbtov delavk.

P. Srečkovič

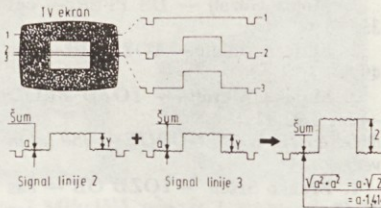
uporabimo takrat, ko želimo neko oddajo posneti z videorekorderjem v naši odsotnosti. Tedaj nastavimo na videorekorderju program z naslednjimi podatki: — številko TV programa (kanal) — začetek snemanja (ura, minuta) — konec snemanja (ura, minuta) — datum snemanja. Da bo namen uporabe VPS sistema popolnoma jase, bomo opisali praktični primer.

Če želimo npr., da prične videorekorder snemati ob 20. uri film, ki je na TV sporedu ob tej uri, bomo nastavili v »programu« kot začetek snemanja uro 20. Vsi pa vemo, da se malokdaj prične film ali oddaja ob točno napovedanem času, kot je objavljen v časopisu oz. tedenskem sporedu TV in radijskih oddaj. Če je pred filmom na sporedu pomembna športna prireditev, kot npr. plavanje (glej sl. 11) in TV studio ne želi prekiniti oddaje plavanja, da bi se predvajanje filma pričelo ob napovedanem času, tedaj nadaljuje z oddajo plavanja toliko časa, kot je to potrebno; film pa prične predvajati po končanem plavanju. Če je bilo plavanje podaljšano za 30 minut in je videorekorder pričel snemati točno ob 20. uri, tedaj bomo imeli pred filmom na kaseti še 30 minut plavanja. Ker pa smo pri programiranju snemanja filma nastavili tudi uro, ko naj se snemanje konča, se bo zgodilo to, da bo snemanje prekinjeno, ne da bi bil posnet cel film. Na koncu bo torej manjkalo toliko filma, kolikor je trajalo plavanje preko napovedanega začetka filma.

Da bi preprečili podobne primere in nepotrebno razburjanje na račun netočnega TV sporeda, so videorekorderje opremili z VPS dekodirji, ki lahko sprejmejo iz TV studia preko TV oddaj

VPS sistem

Veliko novejših videorekorderjev ima na vidnem mestu oznako VPS (ang. Video Programme System) t. j. video sistem programiranja. Takšni videorekorderji imajo vgrajen VPS dekodir, ki je dodatek elektronskemu sistemu videorekorderja za programirano snemanje s TIMER-jem. Programirano snemanje

Sl. 10: Znižanje motenj (šumov) svetlobne komponente videosignala

4. Znižanje motenj barvne komponente signala

Popolnoma isto, kot je bilo povedano

NASLOVNIK NEZNAN

V marcu je bilo vrnjenih 11 časopisov Litostroj z naslednjimi naslovi:

Djevad Dročić, Vl. Trampuša 6, 61000 Lj.; Branko Grahovar, Gmajnice 9, 61000 Lj.; Željko Molč, Malgačeva 8, 61000 Lj.; Franjo Mioč, Roška 9, 61000 Lj.; Dragomir Milošević, Videm 36/C, 61231 Videm Dobropolje; Mara Jovanova, Hrdeckega 17, 61000 Lj.; Stana Nikolič, Trtnikova 5, 61000 Lj.; Mirjana Nikolič, Trtnikova 5, 61000 Lj.; Drago Pezerović, V Dvjež 6, 61210 Lj. Šentvid; Bojan Smrekar, Dol 1, 68210 Trebnje; Strnad Damjan, Podpeč 17, 61312 Videm Dobropolje; Slavko Šinkarčuk, Murnova 20, 61000 Ljubljana.

Pravilen in natančen naslov nam sporočite na naslov:

Podjetje Litostroj, Center za informiranje, Djakovičeva 36, 61000 Ljubljana, ali po telefonu na številko (061) 556-021 ali 558-341, interna 1371. Obenem pa sporočite svoj naslov ali spremembo tudi referentu za zaposlovanje na številko (061) 558-341, interna 1316. gpm

V SPOMIN

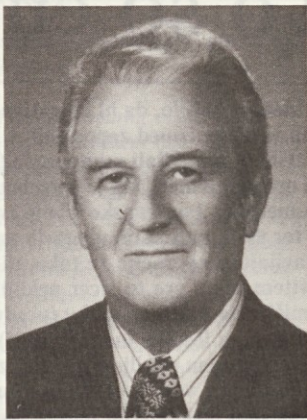
V petek, 10. marca 1989, smo se na pokopališču v Štepanji vasi za vedno poslovili od našega dolgoletnega sodelavca Jožeta VIDMARJA, brusilca hidravličnih oblik iz Obdelave.

Njegova težka življenjska pot ga je leta 1960 pripeljala v Litostroj, kjer je ostal vse do svoje prerane smrti.

Spominjali se ga bomo kot marljivega delavca, ki je s svojo vestnostjo dajal zgled sodelavcem, svoje znanje in bogate izkušnje pa radodarno prenašal na mlajše sodelavce.

Pogrešali ga bomo in ohranili v lepem spominu.

Sodelavci iz brusilnice hidravličnih oblik

Pred kratkim smo se globoko pretreseni poslovili od našega nekdanjega sodelavca Ivana PREŠERNA.

Rodil se je pred 66. leti, sodeloval je v narodnoosvobodilnem boju, v Litostroju pa se je zaposlil kot mojster v orodjarni. Nekaj let je delal v proizvodnji, kasneje pa uspešno in zavzeto dolga leta v prodaji viličarjev. Upokojil se je pred šestimi leti.

Poznali smo ga kot izrednega in odkritega sodelavca z bogatimi izkušnjami, ki jih je z veseljem prenašal na mlajše sodelavce. Njegov tovariški odnos nas je bogatil in plemenitil, učil nas je, kakšni naj bomo tudi sami. Hudo nam je ob tej izgubi, še dolgo pa se ga bomo spominjali kot zavzetega in izkušnega sodelavca in dobrega prijatelja!

28. marca smo se na ljubljanskih Žalah poslovili od naše sodelavke Nade RAŠOVIČ, upokojenke devizne službe v DS PFSR. Vest o težki bolezni in o njeni smrti nas je presenetila in hudo prizadela. Mirno življenje v pokoju ji je tako prehitro minilo. Ohranili jo bomo v najlepšem spominu.

Sodelavci DS PFSR

Vse, ki smo poznali Laza STEFANOVIČA, nas je globoko pretresla vest o njegovi nenadni smrti. Še toliko bolj, ker smo ga poznali kot ljubeznivega človeka, vedno pripravljenega pomagati ali prijateljsko poklepetati. V Litostroju se je zaposlil 62. leta kot obločni varilec v pločevinarni, leta 1979 pa je bil invalidsko premeščen v skupne službe na mesto kurirja. V spominu nam bo ostal kot dober prijatelj in človek s tihim humorjem — kot sodelavec, ki smo ga imeli radi.

Zahvale

Bilo je prezgodaj. Vsem prijateljem, govorniku in godbi Litostroja, ki ste Laza STEFANOVIČA spremljali v dom večnosti, vsem, ki ste v srcu ohranili dostojanstven prostor spominu nanj, iskrena hvala. Žena Ruža

Ob boleči in prerani izgubi dragega prijatelja Jožeta VIDMARJA se iskreno zahvaljujemo vsem prijateljem in znancem, ki ste ga spremlili na zadnji poti in nam izrekli sožalje.

Prisrčna hvala oddelku brusilnice hidravličnih oblik in sindikalni organizaciji za podarjeno cvetje, litostrojski godbi in tovarišu Stanetu Cizlu za lepe poslovilne besede.

Vsem še enkrat hvala!

Šporarjevi

Ob smrti moje mame Marije KRIŽNAR se lepo zahvaljujem številnim sodelavcem iz tozda Montaže za spremstvo na njeni zadnji poti, ter za sočutje, ki so mi ga izkazali ob tej boleči izgubi.

Sin Marjan Križnar

Sl. 11: Programirani posnetek brez uporabe VPS sistema (posnet je del filma in del predhodne oddaje).

nika posebno dodatno informacijo (signal). To informacijo VPS dekodir dešifrira, TIMER pa jo uporabi za to, da prične snemati tisti trenutek, ko prične studio v resnici predvajati film. Tako dobimo na kaseti posnet film v celoti brez predhodne oddaje (sl. 12). V zahodni Evropi so sistem VPS že uvedli v redni TV spored in lastniki videorekorderjev, ki imajo vgrajen VPS dekodir, lahko to ugodnost tudi koristijo. Pri nas na žalost še nismo tako daleč, da bi TV postaje oddajale VPS signal, zato lastniki videorekorderjev z VPS dekodirjem te ugodnosti ne morejo koristiti.

Sl. 12: Programirani posnetek z uporabo VPS sistema (posnet je celoten film).

Počitnice - poletje '89

Poletna sezona se približuje in če pomislimo, da prave zime sploh nismo imeli, se nam zdi kar čudno, da je potrebno že razmišljati o poletnem dopustu. No, zima nam jo je zagodla, upamo pa, da bo v poletnih mesecih boljše in da si bomo lahko privoščili res pravi oddih.

Tudi v letošnjem letu vam bomo ponudili naše lastne zmogljivosti, ki jih imamo na voljo. Če se boste odločili, boste lahko letovali v Fiesi, kjer vas pričakuje naš dom. Vsi tisti, ki si želijo letovati v počitniških prikolica, pa se boste lahko odločili za Funtano ali Stupice.

Tudi v poletnih dneh je lepo v planinah, zato vam priporočamo, da si novih moči nabereite na Soriški planini.

Tiste, ki si želijo spoznati še kaj novega in so ljubitelji potovanj, pa vabimo na krajše in daljše izlete v ČSSR.

Rok za prijave je 12. 5. 1989

FIESA — počitniški dom

Kljub naši želji in potrebam po spremembah v našem počitniškem domu bo tudi v letošnji sezoni ostalo po starem.

Lepa je Fiesa, gostoljubna in vabi s svojo prisrčnostjo. Dom ima na voljo 90 ležišč. Sobe so triposteljne in štiriposteljne. V sobah je hladna voda. Sanitarije in tuš so skupni.

CENA:

od 3. 7. 1989
— delavci Litostroja — 71.100.
— družinski člani — 94.800
— stroškovna cena
— zunanji gosti — +30 % na stroškovno ceno

od 3. 7. do 28. 7. 1989
— delavci Litostroja — 85.500
— družinski člani — 114.000
— stroškovna cena
— zunanji gosti — +30 % na stroškovno ceno

od 29. 7. dalje
— delavci Litostroja — 101.700
— družinski člani — 135.600
— zunanji gosti — + 30 % na stroškovno ceno

Otroci do 7. leta brez ležišča imajo 40 % popusta.

Otroci do 7. leta z ležiščem pa 30 % popusta na stroškovno ceno penzion.

Plačilo je možno na tri (3) obroke. Prvi obrok se plača en (1) mesec pred odhodom.

V primeru višjega porasta cenam mesečnih življenjskih stroškov si pridržujemo pravico do zvišanja cene penzion.

Turistična taksa se v letošnjem letu obračunava po mesecih in znaša za domače goste na noč.

junij — 3.200
julij — 3.600
avgust — 3.800
september — 4.000

Takse se zaračunava ob vplačilu penzionov.

Izmene:

ponedeljek 12. 6. do četrta 22. 6. 89 — 10 dni
ponedeljek 3. 7. do četrta 13. 7. 89 — 10 dni
četrtek 13. 7. do torka 18. 7. 89 — 5 dni, ali 10 dni
torek 18. 7. do nedelje 23. 7. 89 — 5 dni
nedelja 23. 7. do petka 28. 7. 89 — 5 dni ali 10 dni
sobota 29. 7. do četrta 3. 8. 89 — 5 dni

četrtek 3. 8. do torka 8. 8. 89 — 5 dni ali 10 dni
torek 8. 8. do nedelje 13. 8. 89 — 5 dni
ponedeljek 14. 8. do četrta 24. 8. 89 — 10 dni
četrtek 24. 8. do nedelje 3. 9. 89 — 10 dni
nedelja 3. 9. do srede 13. 9. 89 — 10 dni
sreda 13. 9. do sobote 23. 9. 89 — 10 dni

V letošnjem letu smo se odločili, da pripravimo v mesecu juliju in avgustu izmene tudi po 5 dni.

Avtokamp: STUPICE — Premantura pri Pulju

Na voljo je še vedno pet prikolic, ki so opremljene z baldahini in opremo za gospodinjstvo. Tekoče vode v prikolicah ni, sanitarije in tuši so skupni.

Prikolice so IMV ter so za 4 + 1 osebo. Pričakujejo vas v zavetju zelenih borovcev v neposredni bližini morja.

Avtokamp: FUNTANA — Vrsar

Čeprav so prikolice že stare in je njihovo vzdrževanje zelo težko jih je še vedno štirinajst. Zavarovane so s platneno streho in postavljene neposredno za recepcijo avtokampa. Vse prikolice so opremljene z opremo za gospodinjstvo in tekočo vodo. Tuši in korita za pomivanje posode so zunaj. Devet prikolic, ki so IMV bomo oddajali največ štirim osebam, pet Treskinih prikolic, ki imajo pograd in so že v slabšem stanju, pa bomo oddajali le dvema oziroma trem osebam.

V letošnjem letu smo se odločili, da bodo v juliju in avgustu izmene po sedem (7) dni. To pa zato, da bi letovanje lahko koristilo kar največ delavcev in njihovih družinskih čla-

nov. V juniju in septembru pa izmene ostanejo desetdnevne.

Izmene:

10 dni: 13. 6. do 23. 6. 89
23. 6. do 3. 7. 89
7 dni: 3. 7. do 10. 7. 89
10. 7. do 17. 7. 89
17. 7. do 24. 7. 89
24. 7. do 31. 7. 89
31. 7. do 7. 8. 89
7. 8. do 14. 8. 89
14. 8. do 21. 8. 89
21. 8. do 28. 8. 89
10 dni: 28. 8. do 7. 9. 89
7. 9. do 17. 9. 89

CENA:

junij — delavci TZL — 71.250
— stroškovna cena — 95.000
julij — delavci TZL — 86.250
— stroškovna cena — 115.000
avgust — delavci TZL — 101.250
— stroškovna cena 135.000
sept. — delavci TZL — 101.250
— stroškovna cena — 135.000

Najemnina prikolice se vplača za dan in ne po številu oseb, ki v njej letujejo.

Najem prikolice vplača prijaviteljec, ki je oddal prijavnico in ki mu je bilo letovanje odobreno.

Tudi v letošnjem letu imajo prednost pri prikolicah družine, ki že dalj časa niso letovale in z večjim številom družinskih članov.

Turistično takso vplača delavec na recepciji avtokampa, kjer letuje.

Za prehrano skrbi vsak sam. Vsi, ki letujejo v prikolici, morajo biti napisani na napotnici za letovanje, katero dobi vsak koristnik ob vplačilu. Zloraba se bo kaznovala.

Vsi, ki boste letovali v naših prikolicah, morate dvigniti ključ v oddelku počitniški domovi in izletništvo teden dni pred odhodom. Ključ vrnete na oddelku po končanem letovanju v roku treh (3) dni.

Letujoči lahko prvi dan počitnic koristijo prikolico od 11. ure dalje, zadnji dan bivanja pa morajo prikolico izprazniti do 10. ure.

SORIŠKA PLANINA — počitniški dom

Če niste ljubitelji morja in so vam pri srcu planine, vas vabimo, da preživite svoj oddih v poletnih mesecih na Soriški planini.

Objeta v zelenju, s čudovitim razgledom, z možnostmi sprehodov in tur vas bo z veseljem pričakala.

Dom bo odprt od začetka julija do sredine septembra.

CENA:

•
do 3. 7. 1989
— delavci TZL — 71.100
— družinski člani — 94.800 — stroškovna cena
od 3. 7. do 28. 7. 1989
— delavci TZL — 85.500
— družinski člani — 114.000 — stroškovna cena
od 29. 7. dalje
— delavci TZL — 101.700
— družinski člani — 135.600 — stroškovna cena

Otroci do 7. leta brez ležišča imajo 40 % popusta.
Otroci do 7. leta z ležiščem imajo 30 % popusta.

Zunanji gosti plačajo 30 % več na stroškovno ceno.
Možnost plačila je na tri (3) obroke. Prvi obrok se plača en (1) mesec prej.
V primeru višjega porasta cen mesečnih življenjskih stroškov si pridržujemo pravico do zvišanja cene penzion.

Prednost pri razporeditvi za morje imajo naslednji delavci:

— prijavitelci, ki dalj časa niso koristili storitev v naših počitniških domovih,
— starši, ki imajo šoloobvezne otroke,
— zaposleni, ki imajo kolektivni dopust,
— pri enakih pogojih se upošteva tudi čas zaposlitve v Litostroju.

Vsak, ki vplačuje storitve v oddelku počitniških domov in izletništva mora imeti **OBVEZNO TOVARNIŠKO IZKAZNICO** s seboj.

Tudi v letošnjem letu bomo ob prijavah upoštevali **SPLOŠNE POGOJE**, ki so sestavni del naših programov in so bili sprejeti na 36. redni seji DS TOZD ZSE 30. 1. 1986.

V hribih žari — Foto: Tone Erman

Planinski izleti v maju

13. maja boste lahko uživali na turi, ki je predvidena na 1761 m visoki Pršivec. To je zelo zanimiv vrh nad Bohinjskim jezerom, na katerega lahko pridemo iz Stare Fužine čez planino Vogar, ali pa čez že dobro poznano Komarčo mimo Črnega jezera in planine Viševnik.

Na vrhu vam bo več povedal planinski vodnik Oskar Dolenc. Z vrha Pršivca je enkrat razgled na vse strani.

Kaj in katere gore boste videli, pa vam bo povedal OKI. Naslednji izlet bo 27. maja v osrčje narcisnih poljan Golico.

To je naš tradicionalni izlet, ki je vedno polno obiskan.

Enourn vožnja z vlakom do Jesenic je prijetna, nato pa nadaljujemo peš ali z avtobusom do Planine pod Golico. Potem pa pot pod noge in na vrh Golice, od koder je lep razgled, še posebno na Koroško stran. Ta izlet bo vodil že priznani planinski vodnik Štefan Cankar.

Obvestila o izletih bodo pravočasno razobešena na običajnih mestih.

Jože Pečjak

Izlet na Porezen

Vsako leto, zadnji teden v marcu se organizira zimski pohod na Porezen. Ta pohod traja že vrsto let, vendar sem se ga jaz udeležil prvič. 25. marca smo se ob 6. uri zjutraj odpravili proti Petrovem brdu, od koder smo se potem vzpeli na vrh. Vreme je bilo za tak pohod izvrstno, sončno in predvsem brez vetra. Sprva smo hodili po poti, ki je vodila do neke osamljene kmetije, nato pa se je do vrha vila le ozka gaz v snegu, ki pa ga je bilo zelo malo, morda 30 centimetrov. Sprva smo hodili po gozdu, nato pa se je pred nami pokazala planota, ki je bila vsa v snegu. Najprej sem mislil, da je to vrh, zato sem se zagnal po hribu navzgor. Ko pa sem prišel ves zadihan na vrh, mi je prijatelj povedal, da to sploh ni vrh. Resnični vrh Porezna pa je bil še

kakih 30 minut oddaljen. Ko smo dospeli na greben, smo po njem prehodili še ostali del poti, ki nas je ločeval od vrha in prispeli do koč. Jaz in prijatelj sva takoj odšla na vrh, nato pa nazaj do koč, kjer sva se pošteno najedla. Nato sva odšla žigosat knjižice in izkaznice. Na vrhu smo bili mogoče dve uri, nato pa smo odšli v dolino, toda ne vsi. Nekateri so še ostali, tako da smo jih morali čakati do štirih popoldne, čeprav smo se domenili, da je odhod ob treh. V dolino smo prišli v dobri uri in pol. Po tem smo ostale čakali pri avtobusu.

Izlet oziroma pohod na Porezen mi bo ostal v lepem spominu, saj tako lepega vremena verjetno ne bo več.

Omerza 1 b.

BORZA SINDIKALNEGA TURIZMA

Prihajajoča sezona dopustov, še zlasti ob letošnjih visokih cenah, zahteva dosti prizadevanj, da bi zagotovili oddih večjemu številu delavcev. Republiški svet Zveze sindikatov Slovenije želi v Delavski enotnosti spodbuditi informativno borzo sindikalnega turizma ter na ta način pridobiti možnosti za uporabo nezasedenih zmogljivosti, možnosti za medsebojne zamenjave in povezave s turističnim gospodarstvom. V Delavski enotnosti je bilo objavljeno »borzno sporočilo«, ki naj služi kot enotna podatkovna podlaga za borzo sindikalnega turizma.

Odločitev o borzi sindikalnega turizma pripravljajo že dalj časa, kaže pa, da bo ena sama konkretna pobuda več pripomogla k bolj smotrni uporabi počitniških zmogljivosti kot vrsta dobro oblikovanih usmeritev na področju sindikalnega turizma. Zato želimo tudi preko našega časopisa spodbuditi osnovne organizacije in strokovne službe za udeležbo v borznih prizadevanjih. Komisija za športno rekreacijo in oddih delavcev pri predsedstvu slo-

venskih sindikatov pa bo borzo ponudbe, povpraševanja in zamenjav prostorskih zmogljivosti za sindikalni turizem oblikovala za objavo v Delavski enotnosti.

Izredno zvišanje cen za namestitvev prikolic v kampih v Istri in na otokih narekuje čim daljšo zasedenost, ki jo bomo dosegli tudi s ponudbo prostih zmogljivosti drugim zainteresiranim.

Ponudbe prostorov v počitniških domovih, počitniških stanovanjih in počitniških hišicah ter v prikolicah sporočite na naslov RS ZSS — Komisija za športno rekreacijo in oddih delavcev, Dalmatinova 4, Ljubljana — seveda pa tudi vse naše potrebe za oddih vaših delavcev.

(Povzeto po Informacijah RS ZSS za obveščanje v združenem delu)

Pripomba: S stališča Litostroja je ta akcija vsekakor zelo spodbudna, žal pa imamo želja in potreb veliko, ponuditi pa nimamo ničesar. Močno me tudi zanima, koliko konkurenčne bodo naše cene v primerjavi z ostalimi sindikalnimi ponudbami!

In še nekatere akcije, ki naj bodo v korist delavcev

Oblikovanje mase za regres za oddih: 60 odstotkov povprečnega osebnega dohodka v gospodarstvu v prejšnjem trimesečju — predlagamo osnovo drugega trimesečja.

Dogovori za zagotovitev cenejšega prevoza na dopust — dogovor s prevozniki za enkratni popust.

Zmanjšanje turistične takse v SR Sloveniji — pobude v občinah za 50-odstotno zmanjšanje turistične takse za udeležence organiziranega oddiha v sindikalnem turizmu.

Komisija za športno rekreacijo in oddih delavcev pri RS ZSS

Eppur si muove . . .

(In vendar se vrti)

Kar nekaj let je že minilo od sprejetja odločitve, da bomo s skupnimi močmi razširili poslovanje Litostroja v tisti smeri, za kar je bil prvotno pravzaprav namenjen za proizvodnjo turbin.

Ena izmed vmesnih faz je bila tudi izgradnja moderne peskarne in barvarne, ki bi vključevala tudi vse druge postopke za kvalitetno zaščito in lep izgled naših izdelkov (metalizacija, bruniranje, pasiviranje). Danes pravzaprav že lahko s samim pogledom ocenjujemo: grozljivo stanje improviziranih objektov in slabi pogoji za izvajanje (ne)kvalitetne površinske zaščite, zastarele naprave (ob tem, da je poklic peskarja fizično najtežji poklic v Litostroju), proizvajamo pa tudi ekološko nezaželene emisije prahu in topil.

Novi proizvodni objekt peskarne bo v večini primerov z uporabo moderne tehnologije odstranil sedanjí nezdravi in zastareli način dela.

Sam objekt je razdeljen na peskarski in pleskarski del ter na ostale servisne prostore.

Peskarski del je opremljen s peskalno linijo, na kateri bomo predhodno opeskali vso pločevino, profile in manjše polizdelke.

Sama linija je sestavljena iz saržirne naprave, sušilne komore, peskalnega stroja, barvalnega dela, sušilnega tunela in desaržirne naprave. Izhodni material bo tako opeskan po kriterijih mednarodnih standardov ter opleskan z zahtevano osnovno barvo, ki se bo nanašala avtomatsko z airless aparaturami za brezračno brizganje pod visokim pritiskom. Druga velika naprava v peskarskem delu je peskalna komo-

ra, ki bo omogočila z individualnim delom kvalitetno čiščenje in zaščito za mehke zvarjence in ulitke. Čeprav bo ostal v komori še vedno ročni način dela, pa bo v primerjavi s sedanjim načinom bistveno bolj enostaven. Pomemben sestavni del naprave je filtrska naprava, ki bo skrbela za ekološko čist proces dela.

V pleskarskem delu objekta je vgrajena sodobna oprema, ki bi morala pomesti s sedanjo — pretežno uporabo čopičev. Za osnovno barvanje in lakiranje manjših delov bodo služile tri brizgalne kabine, med seboj povezane s transportno napravo, ki se konča v sušilni kabini.

Za barvanje večjih delov opreme bomo uporabljali osrednji del prostora, kjer bosta učinkovito odzračevanje in primerna klima omogočali kvalitetno, varno in zdravju neškodljivo delo.

Čopiče in klasične zračne brizgalne pištole bodo nadomestile moderne airless aparature: za elektrostatsko nanašanje barve ter aparature za vroče brizganje tenko in debeloslojnih dvokomponentnih barv z avtomatskim dozirnim sistemom za pravilno mešanje posameznih komponent.

Za večjo učinkovitost transporta bosta poskrbela železniška proga, ki gre po sredini celotnega proizvodnega objekta ter naše domače mostno dvigalo. Glavni dobavitelji opreme so bili:

- peskalni stroj — Gostol — Nova Gorica
- peskalna komora — Gostol
- oprema lakirnice — SGP — Krško
- mostno dvigalo — Litostroj
- proizvodni objekt: IBE — Ljubljana s svojimi podizvajalci
- lakirne airless naprave: BINKS — Belgija.

Zmogljivosti objekta bodo pokrivala poleg dosedanjega obsega proizvodnje tudi povečano proizvodnjo turbin, kar pomeni okoli 9000 ton opreme v enem letu. Z racionalno izrabo ter sprotim prilagajanjem tehnološkemu napredku, bi nam verjetno uspelo združiti celotno dejavnost antikorozijske zaščite v Litostroju na enem mestu ter s tem sprostili delovne površine, ki sedaj služijo temu namenu, za druge dejavnosti.

Eden prvih pogojev za uspešno delovanje in uporabo vgrajene opreme je seveda ta, da jo neposredni uporabniki obvladajo ter, da jo sprejmejo za svojo. Drugi je pa seveda ta, da bo dovolj dela.

In vendar se vrti . . . Ta stavek je pred davnim časom uporabil italijanski znanstvenik Galileo Galilei, ko je moral pred sodiščem inkvizicije (birokracije) braniti svoja dognanja.

In kakšno zvezo ima to z Litostrojem?

Samo to, da je treba trmasto vztrajati, četudi so težave še tako velike.

Vrti se! Premaknilo se je! Majhen cilj smo dosegli, toda pot vodi dalje.

P. Kopitar

Zobniški prenosniki za železnico

TOZD za vzdrževanje lokomotiv Železniškega gospodarstva Ljubljana je Litostroj zaprosil za strokovno osvetlitev problema utrujenostnih lomov ohišij menjalnikov hitrosti za potniško in tovorno vožnjo pri francoskih lokomotivah serije 363. Zaradi lomov ohišja je prišlo tudi do poškodb zobnikov, in tako je bilo treba po približno 4 do 5 letih zamenjati menjalnike na lokomotivah. Domnevajo, da za omenjene poškodbe ni vzrok slaba zasnova menjalnika, temveč uporaba v pogojih, za katere niso predvideni.

Ker je menjalnik vgrajen v glavni zobniški prenosnik za pogon, so bile možnosti ojačanja ohišja zelo omejene. Uskladiti je bilo potrebno probleme livarske tehnologije pri izdelavi tankih sten in izdelati dokumentacijo novega ohišja. To je dimenzijsko maksimalno ojačano, kolikor so še dopuščali vgrajeni zobniki in vgradni prostor v lokomotivi. Glede na kemično analizo originalnega ohišja je bil izbran ustrezen material po JUS (jeklena litina, legirana s kromom in molibdenom).

Natančnost izdelave je bila zagotovljena na numerično krmiljenem stroju, predvsem natančnost izvrtin, ki določajo medosno razdaljo zobnikov. V prvi fazi je bilo izdelanih pet ohišij, ki so že dobro leto vgrajena in do sedaj zanje nimamo reklamacij.

Vzporedno z ohišji je bilo naročenih 20 kompletnih zobniških prenosnikov — menjalnikov. Vsak menjalnik v skupni teži 1300 kg ima

poleg ohišja še pet zobnikov in dve gredi. Izbrani so bili ustrezni materiali po JUS in sicer za zobnike: kovano jeklo za cementacijo, legirano s kromom in nikljem. Zobniki so izdelani s protuberančnim izhodnim profilom ozobja in višinsko balično brušeni. Dvajset menjalnikov je gotovih, od teh sta dva vgrajena in prenašata težke obremenitve tovrne vleke.

V naročilu 20 menjalnikov je bilo vključeno tudi naročilo 20 garnitur rezervnih zobnikov, prav tako za pogon lokomotiv serije 363. Garnitura vsebuje šest različnih zobnikov s številom zob od 32 do 71, v skupni teži 930 kg. Njihove tehnične lastnosti so enake kot pri zobnikih v menjalniku z dodatno zahtevo po vzdolžnem baličnem brušenju.

Sledilo je naročilo rezervnih zobnikov za italijansko lokomotivo. Zobniški venci premera 930 so kovani, cementirani, kaljeni in brušeni ter izdelani s protuberančnim izhodnim profilom. Trenutno so deli v fazi

mehanske obdelave.

Zaenkrat so v Železniškem gospodarstvu zadovoljni z menjalniki, izdelanimi v Litostroju, saj smo se tako pridružili prizadevanjem za zmanjšanje uvoza. Le z rokom izdelave se ne moremo preveč pohvaliti.

Medtem, ko od francoskega proizvajalca dobijo kompletni zobniški prenosnik v devetih mesecih, smo za našo delavniško dokumentacijo in izdelavo porabili znatno več časa. Sedaj, ko je stekla prva serija, pričakujemo, da bomo naslednja naročila uspeli dokončati v mnogo krajših rokih.

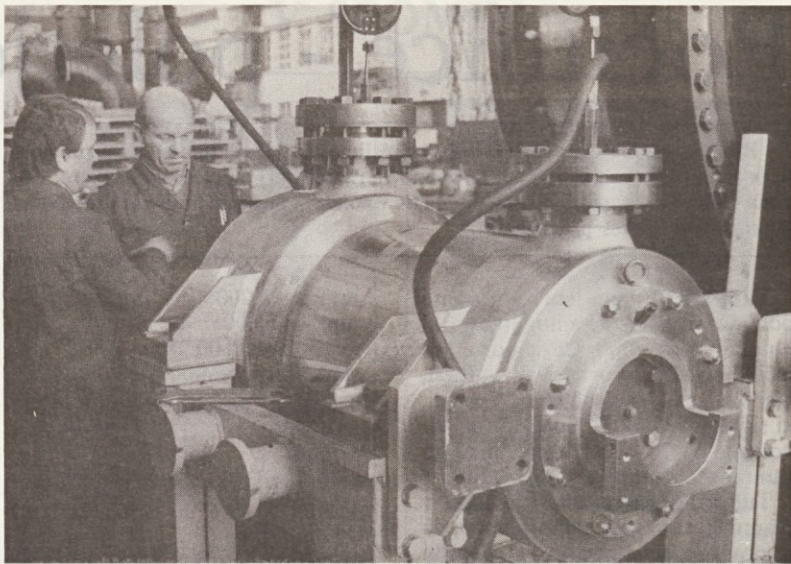
Zobniki, ki smo jih izdelali za železniško gospodarstvo, spadajo v skupino t.i. »trdnih zobnikov«, brušenih z višinsko in vzdolžno baličnostjo. Osvojitev takega programa izdelave predstavlja poseg v sam vrh tehnologije izdelave zobnikov. Brez te tehnologije si v Zahodni Evropi ni mogoče niti zamišljati proizvodnje ladijskih zobniških prenosnikov, multiplikatorjev za pogon generatorjev in turbopuhal ter skoraj vseh zobniških prenosnikov.

Sredi aprila je bila v Litostroju podpisana nova pogodba z Železniškim gospodarstvom Ljubljana za izdelavo nove serije dvajsetih menjalnikov, desetih rezervnih ohišij in večjega števila rezervnih zobnikov.

Roki izdelave so izredno kratki — od 6 do 17 mesecev, za kar se bomo morali v Litostroju pošteno potruditi.

V Litostroju se moramo posloviti od množice »mehkih zobnikov«, ki povečujejo težo proizvodov. Sedaj nam to omogoča nov brusilni stroj za zobnike firme Niles tipa ZSTZ 15, na katerem lahko brusimo zobnike v kvaliteti 5—6 do premera 1500 mm. Na žalost tako velikih zobnikov ne moremo sami cementirati in kaliti, saj smo omejeni s premerom 1000 mm, pa tudi pri termični obdelavi manjših premerov imamo težave. Prihaja do prevelikih deformacij ozobja, zato moramo iskati usluge v Varešu, kjer imajo možnost kaljenja pod stiskalnico. Ker se nam odpirajo velike možnosti izdelave kvalitetnih zobnikov, ne kaže odlašati z nakupom ustreznih naprav, ki bi smiselno dopolnila obstoječi brusilni stroj.

J. Belič

Tlačni preizkus črpalke za jedrsko elektrarno v Sovjetski zvezi (Foto: E. L.)

Črpalke za ČSSR

Pred kratkim je Litostroj podpisal pogodbo o dobavi treh črpalk za jedrsko elektrarno Temel in v ČSSR. Vrednost celotne dobave znaša 1,4 milijonov klirinških dolarjev, rok dobave pa je tretje četrtletje 1990.

Vodja naše Prodaje črpalk Pavao Hajdinjak se je tako povsem utemeljeno pohvalil z uspešnostjo te naše proizvodne veje saj je podpis te pogodbe ponovno potrdilo, da smo z jedrskim programom črpalk, ki smo ga zastavili pred petimi leti, naredili uspešno potezo ter da smo ga povsem osvojili, tako v konstrukciji kot tudi v vseh fazah proizvodnje, vse to pa ob upoštevanju dogovorjenih pogodbenih rokov ter ob izredno strogo zahtevani kvaliteti.

Tako smo do sedaj izvozili že sedemindvajset črpalk v Sovjetsko zvezo in šest v Bolgarijo, v izdelavi pa imamo še tri za Sovjetsko zvezo in tri za Nemško demokratično republiko. Vrednost dosedanjih dobav znaša 11 milijonov dolarjev, od tega pa je nerealiziranih podpisanih pogodb še za 3,5 milijona dolarjev.

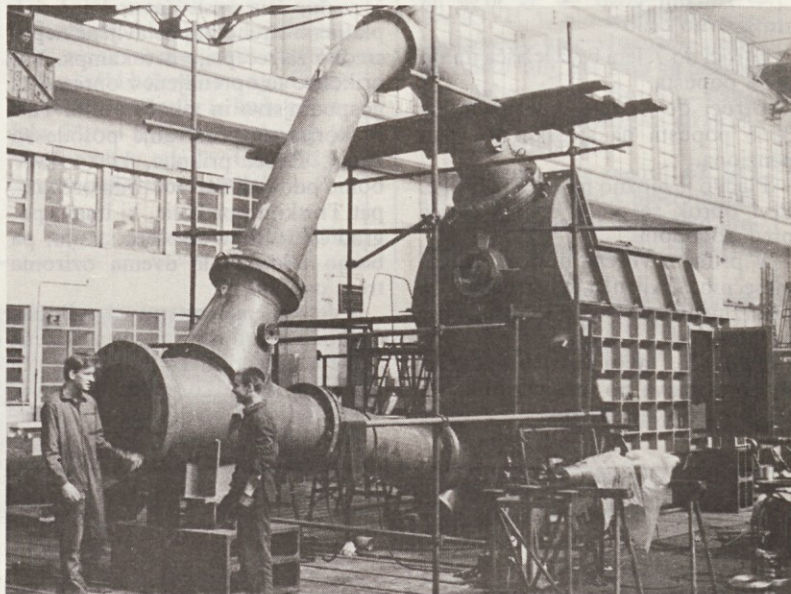
Poleg tega smo tudi izdelali za 6,5 milijona dolarjev ponudb in utemeljeno pričakujemo, da bomo za naslednje leto podpisali še nove pogodbe za dobavo črpalk Sovjetski zvezi, Nemški demokratični republiki, Bolgariji in Madžarski.

V letu 1990 se nam na področju črpalk obetajo tudi nekatera konvertibilna naročila. Predvsem naj bi po dvajsetih letih premora prodali nekaj črpalk v Egipt — pred podpisom je pogodba v znesku 2,5 milijona dolarjev, dogovarjamo pa se še za nadaljnja dela v znesku 3 milijone dolarjev.

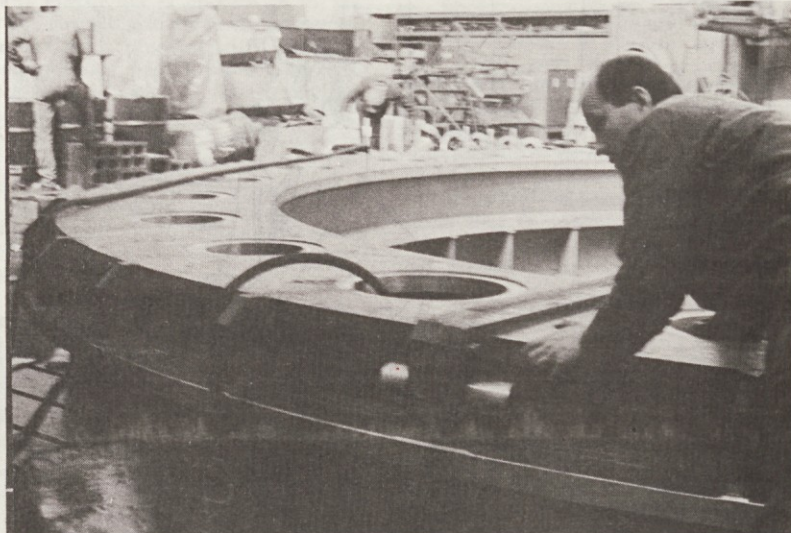
Po predvidenem planu se odvijajo tudi aktivnosti pri izvrševanju do sedaj največjega naročila za črpalno postajo N. Jazira v Iraku. Po predvidenem načrtu tečejo tudi dela za črpalno postajo Hölgraben v Avstriji.

Čeprav se domači trg zaradi zmanjševanja investicij zapira, pa kljub temu potekajo dogovori o nekaterih dobavah — kot večjo velja omeniti predvsem črpalno postajo Lusnić, za katero se dogovarjamo z Elektroprivredo Dalmacija.

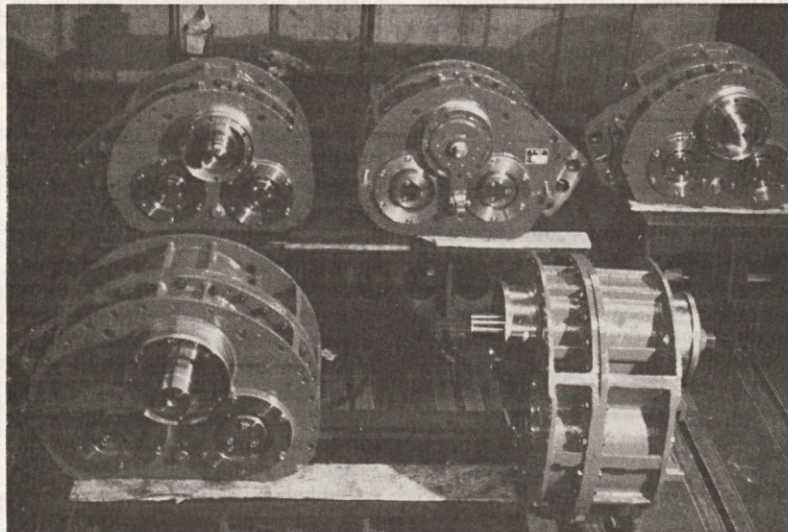
t. š.

Horizontalna dvošobna Peltonova turbina bo obratovala na 420 m čistega padca vode. Iz Kostarike sta za HE Birris naročena dva enaka agregata, ki bosta dajala vsak po 8000 KW (Foto: E. L.)

V montaži je tudi spodnji vodilnikov obroč za deveto turbino na HE Fala (Foto: E. L.)

Zobniški prenosniki — menjalniki za pogon lokomotiv pred odpremo